

บทที่ 6

ระเบียบสังคมและประเพณีไทย

6.1 ระเบียบสังคม

การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ได้อย่างสงบเรียบร้อยนั้น เพราะมนุษย์ส่วนใหญ่ปฏิบัติด้วยความสุภาพในครอบ กฎหมาย ที่เหมาะสม พอดี อันเป็นมาตรฐานที่ยอมรับกันทั่วไป ประเทศชาติต้องมีกฎหมาย สังคมต้องมีระเบียบวินัย ครอบครัวต้องมีความพอดีที่เหมาะสมในการปฏิบัติตัวของสมาชิกในครอบครัว จึงจะทำให้เกิดความสงบเรียบร้อย เมื่อใดที่มีการละเมิด ฝ่าฝืน ก็จะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น ถ้าคนส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบวินัยของสังคม กลุ่มนั้นก็จะบ่นบ่นกันเกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย

การที่จะทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมมีระเบียบวินัยนั้น จะเป็นต้องให้สร้างสำนึกรักในจิตใจ โดยปลูกฝังให้มีนิสัยดีๆ เช่น ด้วยการอบรมสั่งสอนทางครอบครัว และทางโรงเรียน

การประพฤติปฏิบัติทางนิตยาภัยในกฎหมายและครอบแห่งกฎหมาย และมีระเบียบวินัยนับเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นความจริยธรรมแห่งวัฒนธรรม เรียกว่าเป็นอารยชน เป็นผู้มีวัฒนธรรม

กฎหมาย ครอบแห่งจารีคประเพณี ระเบียบวินัย เหล่านี้รวมเรียกว่า "ระเบียบสังคม"

คำว่า "วินัย" หมายถึงสภาพที่กำจัดทางกายและวาจา หรือหมายเอาการฝึกกายและวาจาให้เรียบร้อย หรือหมายเอาความประพฤติเรียบร้อยทางกาย วาจา

วินัยหรือคำสั่ง สั่งให้ทำอย่างนั้น ๆ และสั่งไม่ให้ทำอย่างนั้น ๆ เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับของผู้มีอำนาจ ผู้บังคับบัญชาที่จะสั่ง หรือของสังคม ถ้าไม่ถึงกับเป็นคำสั่งเพียงเป็นคำแนะนำเรียกว่า เป็นคำสอน

วินัยคือการฝึกภายใน ว่า จะ ให้อยู่ในกรอบที่ดี เพื่อให้การอยู่ร่วมกันของสังคม ล้วนรวมเป็นระเบียบร้อยเรียงร้อย เสมอกัน ตามปกติมนุษย์ทุกผู้ทุกคนสามารถชอบสิ่งที่มีระเบียบร้อยเรียงร้อย ชอบสิ่งที่ชอบ นิยมอันนั้น เช่นธรรมชาติที่สวยงามมีระเบียบนำคุณงาม เชน ภูเขาเรียงราย ชารน้ำใส่ไหลเป็นสายน้ำตก เป็นช่องหลั่นลด มีระเบียบจะมีนักท่องทางไปชุมกันเสมอ เพื่อ ความเพลิดเพลินคลายทุกข์สุขใจไปชั่วขณะ ปล่อยอารมณ์ไปกับธรรมชาติ คนเราชอบระเบียบ จึงค่างสร้างระเบียบเพื่อจรอลงใจ ทำอะไร ๆ ก็ให้เป็นระเบียบ เช่น แต่งกายเป็น ระเบียบ แต่งบ้านเป็นระเบียบ เพื่อให้เจริญค่าเจริญใจ

มนุษย์ยังอยู่ร่วมกันมาก ๆ ยิ่งจำเป็นต้องมีระเบียบวินัย สำหรับใช้ในหมู่คณะนี้ ๆ เช่น ห้ามมีวินัยทหาร พระสงฆ์มีวินัยสงฆ์ โรงเรียนมีระเบียบวินัยของโรงเรียน ถ้าไม่มี ระเบียบก็ไม่มีแนวทางปฏิบัติ ค่างคนค่างทำอะไรตามใจชอบ ก็จะเกิดการวุ่นวาย การจราจร ถ้าไม่มีระเบียบ รถคงชนกันวันหนึ่ง ๆ นับไม่ถ้วน การปักครองต้องมีพระราชนัดดา กษัตริย์ ทราบไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ ความสงบเรียบร้อยของหมู่คณะ ตลอดจนของชาติ ขึ้นอยู่กับความ สามัคคี มีระเบียบวินัยของหมู่คณะ และคนในชาติ แม้ธรรมชาติก็ยังช่วยให้ลิงมีวิตเกิมามี ระเบียบ เช่น หู ตา มือ จมูก มีคู่ (มี 2) ให้อยู่ 2 ข้าง ปาก สะคือ มีเดียว (มี 1) ให้อยู่กาง

วินัย ทำให้พลเรือนกล้ายเป็นทหารได้ วินัยทำให้เด็กกลางถนนกล้ายเป็นนักเรียน ได้ วินัยทำให้เด็กช้าบ้านกล้ายเป็นสามเณรได้ จะนั้น วินัยเป็นของศักดิ์สิทธิ์ และมีอิทธิพล มาก หนุ่มสาวลูกครัวหวานเนื้อใบบัวเป็นพระ ปฏิบัติความวินัยสงฆ์ ผู้คนไม่ว่าอายุมากหรือ น้อยแก่ครัวพ่อครัวแม่ก็ต้องไหว้พระ แม้เจ้านายผู้บังคับบัญชาตลอดจนพระมหาจักริย์ก็ยัง เคารพพระ การศึกษาจะแพ้หรือชนะก็ขึ้นอยู่กับวินัยด้วยอย่างหนึ่ง

วินัยเป็นเครื่องวัสดุความเป็นคน ผู้มีวินัยก็ไม่ต่างอะไรกับเครื่องฉาน เพราะสตอร์ไม่มีวินัย ไม่มีระเบียบ เช่นคน

นักประชัญห์ทั้งหลายทั่วโลก เที่ยงพ้องต้องกันมานับพัน ๆ ปีแล้วว่า "เกิดมาเป็นคน จำเป็นต้องมีวินัยควบคุมไว้ จึงจะอยู่เป็นสุข" และบ้านเมืองของคนมีวินัย จึงจะมีลักษณะเป็นบ้านผู้เมืองคน จะนั้น แต่ละชาติ แต่ละประเทศจึงบัญญัติวินัยขึ้นไว้ทุกแห่งทุกเรื่อง ไม่ว่าจะค้าจะขาย จะแต่งงาน จะหย่าร้าง จะไปทางน้ำ ทางบก ทางอากาศ มีวินัยควบคุมไว้ทั้งนั้น แต่ละประเทศก็ต้องมีสถาบันบัญญัติวินัยของประเทศ ไทยเรามีสถาบันราชฎรเป็นผู้บัญญัติวินัยของประเทศไทย เป็นต้น

ธรรมชาติสร้างให้ความนุชย์มีของสำคัญ 2 อย่าง คือ ชีวิตและจิตใจ ชีวิตของคนขึ้นอยู่กับระบบโลก ต้องพึ่งโลกชีวิตจึงเจริญ จะนั้น คนเราจึงต้องคำนึงชีวิตให้สอดคล้องทั้ง 2 ทาง คือ ทั้งคือทางโลก คือทางธรรม

คนทุกคนต้องอยู่ในความควบคุมของวินัย ทั้งวินัยทางโลก และวินัยทางธรรมตลอดเวลา ชาวม้านใช้ชีวิตอยู่ทางโลกก็ต้องรักษาวินัยทางธรรมด้วย พระสังฆธรรมชีวิตทางศาสนา ก็ต้องรักษาวินัยทางโลกด้วย

วินัยทางโลก หมายถึงระเบียบควบคุมคนในสังคมหนึ่ง ๆ เป็นคำสั่งของสังคมให้ทำ หรือไม่ให้ทำในบางสิ่งบางอย่าง เราเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น พ.ร.บ. กฎ กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ กฎกิจ คำสั่ง ประกาศ ฯลฯ

วินัยทางโลกมักจะมีเจ้าหน้าที่ค่อยตรวจสอบตราจับกุญแจกรงทำพิเศษ

วินัยทางธรรม หมายถึงวินัยทางศาสนา ทุกศาสนายอมต้องมีข้อบัญญัติศาสนาริสต์ นิบัญญัติ 10 ประการ ศาสนาอิสลามมีวินัย 5 ข้อ พระમ્યા - ยินดู 16 ข้อ ศาสนาพุทธ แบ่งเป็น 2 พาก คือ คฤหัสส์ กับ บรรพต จึงมีวินัยแบ่งเป็น 2 ประเภท

1. อาจารย์วิญญา วินัยสำหรับคุณหัสดี
2. อนาคติ วิญญาสำหรับแพทย์

1. อาจารย์วิญญา คือวิญญาของชาวบ้าน ผู้ครองเรือน ได้แก่ อุบลาก อุบลิกา ที่เรียก ธรรมชาติหรือคุณหัสดี ต้องมีวิญญาคือ ระเบียนของหมู่ ได้แก่ ศีล 5 กับ ศีล 8 ให้จะเลือกปฏิบัติอย่างไอย่างหนึ่งก็ได้ สำหรับรักษาภัย วาจา ให้เรียบร้อย

เบญจศีล (ศีล 5)

1. งดเว้นจากการผ้าสัตว์
2. งดเว้นจากการถักหัวเรือ
3. งดเว้นจากการฝึกประเวณี
4. งดเว้นจากการพูดเท็จ
5. งดเว้นจากการดื่มน้ำเน่า

อุบลศีล (ศีล 8)

1. (เหมือนศีล 5 ข้อ 1)
2. (เหมือนศีล 5 ข้อ 2)
3. เว้นจากการเสพเมตุณ
4. (เหมือนศีล 5 ข้อ 4)
5. (เหมือนศีล 5 ข้อ 5)
6. เว้นบริโภคอาหารในเวลาวิกาล
7. เว้นตอบแต่งลูบໄลร่วงกายด้วย
ของหอม
8. เว้นนอนหันนอนสูง หันนอนใน
ยังคุน ยังคสัลี

ศีล 5 เป็นวิญญาที่ทุกคนต้องรักษาอยู่เป็นนิจ เป็นพื้นฐานของวินัยทุกประเภท ถ้า ไม่ได้ ที่ไม่อาจรักษาวิญญาขั้นต่อไป ในศาสนาได้ ศาสนายังคงมีข้อห้าม อีกมาก เช่น ห้ามอุบลากค้าขายอาวุธ ค้าขายมนุษย์ ค้าขายสัตว์ เพื่อให้คนอื่นนำไปฟ่ง ค้าขายยาพิช ฯลฯ

2. อนาคติ วิญญา คือ วิญญาของบรรพชิต คือพวกรักบราช ถ้านักบราช

ตั้งอยู่ในจุฬาราชสุทธิศิล ย้อมบรรลุพระอรหัต เนื่องจากที่กษัตริย์ในจุฬาราชสุทธิศิล ก็จัดเป็น
มงคล เพราะบรรลุโลกีย์สุข และโลกุตรสุข

ปาริสุทธิศิล 4 คือ

1. ปาริตโนกขลัง瓦ร สำรวมในพระปาริตโนกข์ เว้นข้อที่ทรงห้าม ห้ามที่ทรง
อนุญาต

2. อินทรีสังวร สำรวมอินทรี 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่
ให้อินเดียนร้ายในเวลาเห็นรูป พังเสียง คอมกลิ้น ลิมรส ถูกต้องโดยอัตโนมัติ ใจ

3. อาชีวปาริสุทธิ เลี้ยงชีพโดยชอบ ไม่หลอกลวงเข้าเลี้ยงชีวิต

4. ปัจจัยบัจจุะภายะ พิจารณาเลี่ยงก่อนเจ็บริโภคปัจจัย 4 คือ จีวร
นิมบตา เสนานะ และเกล้า ไม่ริโภคด้วยดัมaha

จะเป็นบวัณ เป็นวัณธรรมทางจิตใจ ชั่งบรรพบุรุษประเพณีปฏิบัติ และสืบคืบ
สืบสานรุ่นหลังให้ยั่งยืนและปฏิบัติตาม เป็นมาตรฐานความประพฤติของสังคม การวางแผนจะเนี่ยน
ให้สังคม ประพฤตินี้ย่อมเกิดผลดี คือ

บุคคลเหล่านี้มีทางคราวได้ความสรเรศริม้า ผลคือความสรเรศริมัน
น้อยนักไม่พอแก่ความสนใจ เราย่อมาล่าวผลแห่งการวิวากัน 5 ประการ คือ ความนิษา
และความสรเรศริม้า บังพิศาเห็นโทษในผลแห่งการวิวากันแล้ว เห็นนิพพาน มิใช่ภูมิแห่งการ
วิวากว่าเป็นธรรมชาติ ไม่พึงวิวากัน

ความสามัคคี คือความร่วมใจกันในการทำงานย่วยา เหลือกันและกันในคราว
จำเป็น ยอมเป็นประโยชน์ เพราะเหนที่จะเสียคำแรงจ้างบุคคลอื่นมาทำงาน เราอาจจะช่วย
เหลือกันทำงานนั้นจึงได้ประโยชน์หลาย

ไม่ปฏิบัติหน้าที่ทางสื่อมสื่อวัฒนธรรม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมหรือสัตว์เมือง ต้องมีระเบียบแบบแผนความคุ้มสังคม เรียกว่า จะต้องมีระเบียบสังคม และมีวัฒนธรรม

การประพฤติความระเบียบแบบแผนที่กลุ่มชนได้กำหนดไว้ซึ่งแต่ละกลุ่ม ก็มีระเบียบ เป็นของคนเอง และต่างก็ยอมรับปฏิบัติความระเบียบตั้งแต่ ครอบครัว โรงเรียน วัด เป็นต้น ระเบียบสังคม หรือวัฒนธรรม มีแก่คนเท่านั้น ไม่มีแก่สัตว์ ซึ่งเราเรียกว่ามารดกทางสังคม หมายความว่า บรรพบุรุษของเราได้มอบหมายมารดกไว้ให้เงินทองวัสดุสิ่งของ แต่เป็นมารดก ทางความประพฤติให้ไว้แก่เรา มารดกทางความประพฤตินี้แหลกคือ ระเบียบทางสังคม และ วัฒนธรรม การวางแผนระเบียบให้สังคมประพฤตินี้ ย่อมเกิดผลดี คือ

1. เพื่อปูกผังให้ทุกคนชี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้รู้จักบทบาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อให้เกิดมุขย์สัมพันธ์
4. เพื่อปูกผังความหวังของชีวิต

คนเราตามธรรมชาติมีทุนในเรื่องระเบียบอยู่แล้ว 3 อย่าง คือ

1. ร่างกายถูกระเบียบ
2. ร่างกายเหมาะสมแก่ระเบียบ
3. ช่องความเป็นระเบียบ

ที่ว่าร่างกายถูกระเบียบนั้น จะเห็นได้ว่าทุกคนมีระเบียบร่างกาย เหมือนกันหมด อะไรส่วนไหนควรจะอยู่ที่ใดก็อยู่เป็นระเบียบเดียวกัน กฎของร่างกายมีอยู่ว่า ส่วนที่มีคู่ต้อง อยู่ช้างละหนึ่ง ส่วนที่มีหนึ่งต้องอยู่กับสอง เช่น ตา หู มือ เท้า มีคู่ อยู่ช้างละหนึ่ง จมูก ปาก มีหนึ่งอยู่กลาง เป็นต้น อย่างนี้เรียกว่าถูกระเบียบ

ที่ว่าร่างกาย เทนาะ เกาะระเบียงนั้น จะเห็นได้ว่าร่างกายทุกส่วนมีการเคลื่อนไหว ไปตามความต้องการของตน จะเหยียด จะงอ จะก้าว จะลุก จะนั่ง ก็เป็นไปได้ตามประสงค์

ที่ว่าช่อนระเบียงนั้น จะเห็นได้ว่า ในการแต่งตัวก็แต่งอย่างมีระเบียงไม่ปล่อยให้รุ่นร่วม รุ่งรัง เสื้อผ้าที่ส่วนใหญ่พอดีกับตัว แม้ลิ่งอกตัวถ้าเป็นระเบียงเราเก็บอบ เช่น เห็นการจับมือเรือนเป็นระเบียง เห็นถนนทางเป็นระเบียง เห็นคนแต่งตัวเป็นระเบียง เห็นห้องทำงานเป็นระเบียง เป็นต้น เหล่านี้เราชอบ ถ้าตรงข้ามไปจากนี้เราเก็บอบ

ทุกลิ่งทุกอย่างที่สร้างขึ้นด้วยความเป็นระเบียง ย่อมเกิดผลดี แสดงให้เห็นว่า ระเบียงของธรรมชาติ ระเบียงที่ทำขึ้นก็ เป็นที่นิยมกันทั่ว ๆ ไป แต่คนทั่วไปจะพอใจ หรือนิยมกันอยู่แต่เพียงระเบียงที่เป็นภายนอกเท่านั้น ซึ่งยังไม่พอต้องสร้างระเบียงในตัวคนขึ้น เพื่อให้เป็นคนทำอะไร อย่างมีระเบียง การสร้างระเบียงในตัวคน ก็ได้แก่การบัญญัติวินัย ขึ้นประจำหมู่คณะ เพื่อให้หมู่คณะมีระเบียง เป็น พระสังฆ ที่มีวินัยสำหรับหมู่สังฆเป็นหลัก ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือนที่มีวินัย เป็นหลักปฏิบัติ ตลอดจนผู้เฒ่า ผู้ใหญ่ และสภา ก็ต้องมีระเบียงข้อมังค์ไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อความเจริญงอกงามของหมู่คณะนั้นเอง ถ้า ไม่วางระเบียงวินัยไว้ ก็จะถูกละเออไม่เป็นสำ หรือวางระเบียงวินัยไว้แต่สماชิกของหมู่คณะ ไม่ถือความกีเสียความเป็นระเบียงหมวด เสียทั้งส่วนรวมและเสียทั้งส่วนตัว ทางศาสนา ท่านวางระเบียงสำหรับหมู่คณะไว้เรียกว่า "อปริหานิยธรรม" แปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้ง แห่งความเสื่อม มีดังนี้ หมู่ประชุมกันเนื่องนิจ เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อ เลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงกันม่ายทำกิจที่หมู่คณะจะต้องทำ ผู้ใดเป็นใหญ่ เป็นประธานในหมู่ ต้องเคราพมัดอผู้นั้น เชือฟังด้วยคำของท่านเป็นต้น นี้เป็นระเบียงของหมู่คณะทั่ว ๆ ไป ซึ่งความกีเสียทำให้เป็นทางไม่เสื่อมถ้าหมู่คณะได้ไม่ถือตามหลักนี้ก็ต้องเสื่อม

สรุปว่า มุขย์เรามีทุนในเรื่องระเบียบอยู่ 3 ประการตั้งกล่าวแล้ว ระเบียบ
ทั้ง 3 ที่เป็นทุนของคนนี้ ถึงมีอยู่ทุกคนก็ยังไม่เรียกว่าคน มีระเบียบ ลักษณะของคนมีระเบียบ
ลักษณะของคนมีระเบียบมีดังนี้

1. เป็นคนตรงต่อเวลา
2. เป็นคนรับผิดชอบในหน้าที่ ทั้งต่อส่วนตัว ครอบครัว และสังคม
3. เป็นคนมีสติ니까ดีก่อนทำ ก่อนพูด ก่อนคิด โดยไม่ละเมิดต่อผู้อื่น
4. เป็นคนยึดมั่นในประโยชน์ดีงาม

ลักษณะทั้ง 4 ประการนี้ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญแก่หลักการ 3 ข้อ ที่ธรรมชาติ
ให้มามีเป็นทุนอยู่แล้ว หากนี้ได้ครบก็เรียกได้ว่าเป็นคนมีระเบียบ

6.2 ประเพณีไทย

ความเป็นมาของประเพณี

ประวัติความเป็นมาของประเพณีนี้มีมานานแล้ว ซึ่งก็มีสาเหตุมาจากการที่ วิทยาศาสตร์ไม่เจริญก้าวหน้า ฉะนั้น เมื่อเวลาเกิดภัยพิบัตินั้น มุขย์จะต้องอ้อนวอนร้องขอ ในสิ่งที่คนคิดว่าจะช่วยได้ พอกันนั้นผ่านพ้นไปแล้ว มุขย์ก็จะแสดงความรื่นเริงรู้สุขต่อสิ่ง นั้น ๆ ด้วยการบูชา เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ทุกความเชื่อความรู้ของคน ต่อมาเมื่อความรู้ ทางด้านวิทยาศาสตร์เจริญขึ้น สิ่งที่เคยทำเป็นประเพณีย่อมเปลี่ยนและเลื่อนระวางค่าวาย บางประเพณีก็สูญหายไป แต่บางประเพณียังมีอยู่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน⁽¹⁾

ความหมายของประเพณี⁽²⁾

ประเพณี คือสิ่งหรือการกระทำที่กลุ่มชนประพฤติปฏิสืบท่อกันมา จนลงรูปเป็น พิมพ์เดียวกันในวิถีชีวิตของคนกลุ่มนั้น ๆ ประเพณีมีลักษณะร่วม คือ

- เป็นปรัมปราและอัศตนา
- เป็นสิ่งที่คนสร้างขึ้น
- เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ
- เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดกันได้

ประเพณีแบ่งออกเป็น 3 อย่าง และเป็นการแบ่งตามหลักวิชาการมุชย์วิทยา คือ

1. จริยประเพณี (Mores) ในหนังสือสังคมวิทยาของผู้ช่วยศาสตราจารย์

1. สุพัตรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย

2. น.ประชิตโรมรัน, "เรื่องของประเพณี" วารสารวัฒนธรรมไทย ปีที่ 1 ง ฉบับที่ 3
มีนาคม 2519, หน้า 22 - 28.

สุพัตรา สุภาพ ได้กล่าวไว้ว่า คำว่า Mores ภาษาลาตินแปลว่าประเพณี แต่เรานำมาใช้ในความหมายอย่างเดียวกับศีลธรรม ซึ่งแท้ที่จริงมี涵ของคำลามกศีลธรรมนั้นเอง คำนี้ M.G. Sumner เป็นคนนำมาใช้ จารีตประเพณีคือประเพณีที่เกี่ยวกับความถูกผิด ความหลักของศีลธรรม เป็นประเพณีที่กฎหมายรับรู้ เพราะมีความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคม ในการฝ่าฝืนถือว่าผิดศีลธรรม เป็นบาปกรรม จะถูกชุมชนนำห้าไปจนถึงจำคุกในสังคมให้ไม่มีกฎหมายควบคุม อาจใช้จารีตเป็นเครื่องควบคุมได้ เช่น

- ข้อห้ามในการไม่สมรสกันในกลุ่มน้องสายโลหิตเดียวกัน (Incest Taboo)

เรื่องนี้ในประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 1445 วรรค 2 บัญญัติไว้ว่า

"การสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อยาหยงมิได้เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขั้นใน หรือลงมาหรือ เป็นพี่น้องร่วมมีค่าครา ร่วมเดียดค่าหรือค่ารา"

ยิ่งกว่านั้นคนเจ้ายังเครื่องครดถึงกับห้ามแต่งงานกับบุคคลที่เชื่อมกัน เดียวกันอีกด้วย

ในไตรภูมิพระร่วงก็มีอกไว้ตอนหนึ่งว่า "อนึ่ง แม่ลูกแลลูกก็ตี เขาบ่อห่อนได้ กันเป็นผัวเมีย" คือ จะไม่มีความล้มพันธ์ทางเพศต่อกัน ในอินเดียก็มีจารีตห้ามแต่งงานข้าม วรรณะ

- การไม่ล่วงละเมิดผิดศีลธรรมกันอื่น

- พ่อแม่และลูกนีหน้าที่เลี้ยงดูซึ่งกันและกัน สามีภรรยา มีหน้าที่เลี้ยงดูซึ่งกันและกัน

- การเคราพลิทธิ์ในร่างกายและทรัพย์สินของผู้อื่น

- การถวายความเคารพบรรณาญาลักษณ์ในเวลาภายนครเลิก ฯลฯ

พึงสังเกตว่า จารีตประเพณีลักษณะ เป็นการบังคับอย่างจริงจัง มีอิทธิพลมาจาก ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นคำสั่งสอนของบรรพบุรุษ หรือข้อห้ามกับสังคม หรือสภาพแวดล้อม ในสังคมใด ไม่มีกฎหมายควบคุมแน่ได้ เช่น หมู่บ้านที่ทำไร่ใกล้ การแต่งงานซึ่งมีกระบวนการเป็นชุมชน ประเพณี อาจกระทำได้เที่ยง "เสียฟี" คือ เสียค่าธรรมเนียมให้แก่พ่อแม่ฝ่ายหญิงเป็นพ่อ

กฎหมายบางอย่างจึงมีรากฐานมาจากเจ้าภาพเพียง

หรือในสมัยสุโขทัยตอนต้น ยังไม่มีการใช้กฎหมายบังคับ ก็ใช้ชื่อความในไทรภูมิ พระร่วงเรียนเรียงเพื่อปกครองชาวสุโขทัยแทน โดยผ่านความเชื่อทางศาสนา

เจ้าภาพเพียงใดที่คนในสังคมยังถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากมีผู้ฝ่าฝืนก็ในสังคม ก็จะถือว่าเป็นการห้าม เป็นความชั่ว

เจ้าภาพเพียงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงให้หรือยึดหยุ่นได้ เนื่องจากได้รับอิทธิพล ตะวันตก และการปกครองในระบบประชาธิปไตย ยิ่งทำให้คนไทยตั้งตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค คนที่อาชญาในเมืองที่เจริญทางวัฒนธรรมไม่สนใจเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ที่เห็น ให้ซักถามคือ ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง ซึ่งมีส่วนมากขึ้น เช่น การออกเที่ยว หรือ การตัดสินใจเลือกคู่ครอง เป็นต้น

2. หน่วยประเพณี (Institution) หรือ "สถาบัน" * คือประเพณี

* ในหนังสือ "มนุษย์กับสังคม" เขียนโดย ดร.บุญสนอง บุณโยทยาน ได้กล่าวถึงความหมาย ของสถาบันตามความหมายของสังคมวิทยาไว้ว่า "หมายถึงสิ่งที่เป็นกฎธรรม สังเกต เห็นได้ และเป็นนามธรรม (Abstract) มองเห็นไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่มีอยู่ ที่เป็น กฎธรรม มีตัวอย่างเช่น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การสมรส การค่าเนินการ ด้านการปกครองและการเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเปลี่ยนรัฐบาล และอื่น ๆ ส่วนในด้านที่เป็นนามธรรมก็คือ สิ่งที่เป็นเหลาสถาบันสังคมต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์รู้อยู่ แต่ยังไม่รู้ แม้จะมีความนึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม ความหมายของคำว่า สถาบันที่เข้าใจกันโดยทั่วไปในวิชาการสังคมวิทยา จึงแตกต่างจากคำว่าสถาบันที่ใช้กัน ในความหมายทั่วไป หรือในวิชาการด้านอื่น ๆ

ที่ได้วางระเบียบแผน หรือมีกระบวนการวางแผนไว้ให้กับกลุ่มสมาชิกในสังคมปฏิบัติสืบท่อกันมาไม่เกี่ยวกับความถูกผิด หรือเป็นข้อบังคับ ผู้ใดละเมิดไม่มีบันเป็นการเสียหายเท่าจารีตประเพณี เช่น ประเพณีแต่งงาน บวชนาค เพาศพ ทำบุญเลี้ยงพระ เป็นต้น

ประเพณีข้อนี้ มีระบบขั้นตอนลำดับไว้ทั้งโดยตรงและปริยาย ก่อร่วมคือ บางอย่างไม่มีก้าวไว้ แต่ก็เป็นที่รู้ ๆ กันอยู่ว่า คนในกลุ่มสมาชิกนั้นจะต้องปฏิบัติ อย่าง เช่นพิธีแต่งงาน ก็เริ่มตั้งแต่การสูดของมั่น ปลูกเรือนหอ หาบูกซ์ พิธีหลังน้ำ จัดงานเลี้ยงแยก และอาจจะเรื่อยไปจนถึงการหย่า

ในประเพณีการแต่งงานของชาวอีสานแท้ก่อน ที่อเคร่งครัดในขั้นตอนเป็นอย่างยิ่ง จะข้ามขั้น หรือขาดตกบกพร่องอย่างหนึ่งหนึ่งไม่ได้ อาจจะทำให้เกิดเรื่องไม่ดี ไม่งาม หรือเป็นภัยได้ในภายหลัง

พระยาอุบมานราชอน ได้กล่าวไว้ในหนังสือการทึกษาเรื่องประเพณีว่า "คำว่าขั้น นี้ใช้มานานแล้ว เช่น ชนบทราษฎร ก็เป็นแบบแผนราชการ ชนบทนั้นสืบ ที่เขาก็เป็นสมุดไทย ก็เรียกว่า แบบแผนหนังสือ หรือแบบผ้าจีน เขาก็เรียกว่าขัน彝"

3. ธรรมเนียมประเพณี (Convention) คำที่ใช้ในภาษาไทยว่า "สัญญา" แปลว่า สิ่งกำหนดนัยมั่นคง คือ ประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับการถูกผิด เช่น ทำบุญตักบาตร พังเหเศ หรือพิธีกรรมทางศาสนาบางอย่าง การส่งปัตรอวยพรในวันปีใหม่ คำขึ้นต้นลงท้ายในจดหมาย เป็นต้น ประเพณีไม่ถือเป็นข้อบังคับ ใครไม่ปฏิบัติตามไม่ถือเป็นผิด แต่อาจถูกมองไปในแง่ขาดการทึกษา ขาดสมบัติผู้ดี เข้าทำนอง "สำเนียงลือภาษา กริยา สือสกุล"

เรื่องของประเพณีเท่าที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องที่ปฏิบัติตามกันมาโดยอัตโนมัติ ถ้าจะ

ถกน่วง ทำไม่ให้เข้มนี้ ก็อาจจะตอบได้ว่า "เห็นเขาทำมาอย่างไร ก็ทำตามไปอย่างนั้น" บางทีเราอาจจะนึกไม่ออก บอกไม่ถูก ว่าเหตุใด จึงทำ แต่ก็ไม่กล้าฝ่าฝืน เพราะไม่อยากทำผิดจากแนวทางที่สูตรไว้ เข้าหานองที่ว่า "หากมาลังผู้ใหญ่มาไม่ก็ค" ด้วยกลัวว่าจะถูกหาว่าทำผิดกับรัฐมนตรีอย่าง เพราะถ้าฝ่าฝืนมากอย่างที่ทำให้รัฐไม่พอใจ เกรงจะเกิดการครหาในทางน้ำหนึ่งได้ การบัญชิปินหาหรือกล่าวหาหน้อข่านี้ จะมีมากน้อยแค่ไหนก็แล้วแต่ระดับของลังคนนั้น ๆ เช่น การล่วงเกินในทางซื้อขาย

ประเพณีเป็นเรื่องเปลี่ยนแปลงได้ เพราะประเพณีเป็นสิ่งที่คนสร้างขึ้น เมื่อคนสร้างขึ้น ก็อาจเลิกใช้ หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ได้ คนส่วนมากมักไม่ค่อยชอบการเปลี่ยนแปลง เพราะไม่แน่ใจว่าสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะดีกว่าที่เป็นอยู่เดิมหรือไม่ แท้จริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดอยู่ทุกขณะ และไม่ว่าเราห้องการมันหรือไม่ แต่การเปลี่ยนแปลงต้องมีวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิธีการนี้ เราเรียกว่า "การปรับปรุง" หรือพัฒนาจึงจะเหมาะสมกว่า ซึ่งวิธีการนี้เราได้ใช้กันมาเป็นเวลานานแล้ว นับแต่เมืองเปิดสยามในรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา

เรื่องของความเปลี่ยนแปลงในทางวัฒนธรรมนี้

กุสศานะ

เลอบอง นักลังค์วิทยาชาว פרִינְסֶס กล่าวไว้ว่า "วัฒนธรรมและประเพณีเป็นเครื่องหมายของความเป็นชาติ แต่ถ้ารู้จักว่าเมื่อใดควรละทิ้งประเพณีนماงอย่างที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นประโยชน์แล้ว นั่นแหลกคือเครื่องหมายแห่งความเจริญ" ความข้อนี้ตรงกับภาษาอังกฤษ คือ Lagged Culture หมายถึง วัฒนธรรมล้าหลัง วัฒนธรรมล่าสุดที่ควรเลิกหรือ หมดลื้นไปแล้วคือไม่มีความหมาย ไม่มีความสำคัญต่อไปแล้วในอันที่จะรักษาบุคลิกภาพ และ วัฒนธรรมของชาติไว้ หรือเป็นสิ่งกีดขวาง หรือถ่วงความเจริญอย่างเห็นได้ชัด ก็ไม่ควร รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ เพราะผิดสถานที่ ผิดสมัย นี้เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสม กับกาลสมัย จึงพอสูปความได้ว่า ประเพณีนั้นเปลี่ยนแปลงไป เพราะ

- กາລເວລາເປັນໄປ
- ທົມຄວາມໝາຍໄຮປະໂຍບນ
- ສິນເປັນໄປ ໄຟເປັນກາປະຫຍັດ
- ຄວາມຈີ່ງຂອງສັກມ
- ຄວາມກ້າວທຳຂອງປະຢຸກຕວຫຍາ
- ຊຶ່ງຈຸດອື່ນຫຼາ
- ຄວາມກ້າວທຳຂອງເສື່ອກາທາງຄວາມຄິດ

ວັນທີປະເທດໄຟລູ້ເກີ່ມປະເທດ ຂອງແຕ່ລະທົ່ວໂລນຈະແຕກຕ່າງກັນໃນພຶກກາຣແລະ
ຮາຍລະເອີ້ດ ທັນນີ້ ເພົ່າສ່າງທາງກູນໃຫ້ສົກລະນະ ແລະກາຣດຳຮັງສືວິດຕ່າງກັນ

ຂໍ້ມູນທຸຽນໄຟລູ້ເກີ່ມປະເທດ ແລະ ຈາກເທົ່າກາລຄ່າງ ຈ ຂອງໄທ ສ່ວນໃຫຍ່ເກີ່ມປະເທດ
ສັນພັນອົກກັບກາສනາພຸຫອ ແລະຄຕີຄວາມເຂົ້າທາງກາສනາພຣະມ໌ ປຶ້ງພອສຽບປະເທດ ພຶກກາຣທີ່
ສຳຄັນ ຈ ແລະເນື້ອບົງນົບຕີເປັນປະຈຳຫ້ວໃນສັກມໄທຍ ໂດຍສັງເນົາໄດ້ດັ່ງນີ້

ປະເທດໄຟລູ້ເກີ່ມປະເທດ ອັນໄດ້ແກ່ ວັນວິສາຫຼູ້ຢາ ວັນອາສາຫຼູ້ຢາ
ວັນມາມຫຼູ້ຢາ ວັນເຂົ້າພຣະຢາ ແລະວັນອອກພຣະຢາ ໂດຍເພັະວັນວິສາຫຼູ້ຢາ ແລະວັນເຂົ້າພຣະຢາ
ເປັນວັນສຳຄັນທາງກາສනາພຸຫອ ທ່າງໄທຍເນື້ອກຳນົມທຳນຸ້ງ ແລະພຶກກາຣຍ່າງຄົນດັ່ງ ກລ່າວົກໂອ

1. ປະເທດວິສາຫຼູ້ຢາ ປຶ້ງຕຽບກັບວັນເຖິງຂຶ້ນ 15 ດົ້າ ເຖິງນີ້ 6 ຂອງທຸນນີ້
ນອກຈາກໃນມືອອີກມາສ ທາງຈັນທຽດຕີ ມີເຖິງ 8 ສອງຄຣັງ ໃນປີໄດ ວັນວິສາຫຼູ້ຢາ ຈະຕຽບກັບ
ວັນຂຶ້ນ 15 ດົ້າ ເຖິງ 7 ໃນໂອກາສນີ້ ບຣາກພຸຫອກາສນີ້ຂະພາກັນທຳນຸ້ງຕັກນາຄຣ ພຶກກາຣ
ທີ່ວັດ ທີ່ຈາກວິຫຼຸງໂທທັນ ບາງຄນີ້ອື່ອກືລ 5 ຕືລ 8 ທີ່ຈີ່ໄປນອນື້ອື່ອກືລຄັ້ງຄົນທີ່ວັດ ພວເລາກໍາ
ປະມາມ 1-2 ທຸ່ມ ກີ່ຈະແຕ່ງຕ້ວສ່າງນາມໄປທີ່ເວີນເຫັນທີ່ວັດ ພຶກເວີນເຫັນ ແລະທຳນຸ້ງໃນ
ວັນວິສາຫຼູ້ຢານີ້ທຳຫັ້ງ ເປັນພຣະຣາພຶກ ແລະປະຊາຊົນຫ້ວໃນ ເນື່ອຈາກໜ່າວຸຫອສ່ວນໃຫຜູ້ວ່າ

วันนี้เป็นวันสำคัญที่สุดทางพุทธศาสนา เพราะเป็นวันที่ตรงกับ วันพระสูติ ตรัสรูป และ ปรินพาน ของพระพุทธเจ้า

ปี พ.ศ.2524 เป็นครั้งแรกที่ทางราชการได้ชื่นชมในการส่งเสริมให้ประชาชน ชาวพุทธ เข้าหาศาสนาพุทธให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยโฆษณาชักชวนให้เด็กและเยาวชนเช้า หุ่น ตลอดจนพุทธบริษัทห้างหลาย ร่วมกันบำเพ็ญกุศลในวันวิสาขบูชา เป็นพิเศษกว่าที่เคยปฏิบัติกันมา โดยจัดให้มีงานวิสาขบูชาขึ้นที่สวนลุมพินี ตลอด 3 วัน 3 คืน มีการทำบุญตักบาตร พัง团圆 ปฏิบัติธรรม และเวียนเทียนรอบ ๆ เกาะลอยสวนลุมพินี ทางราชการได้ขอความร่วมมือไปยังวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ให้ส่งพระภิกษุสงฆ์ มาบักกลด และรับนิมนต์มาต่ออาหาร จากประชาชน.

อาหารที่คณะกรรมการจัดงานเชิญชวนให้บรรดาพุทธศาสนิกชนนำมารับประทาน เป็นอาหารประเภทมังสวิรดิ โดยเฉพาะวันที่ 18 พฤษภาคม ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือน 6 มีผู้จัดอาหารประเภทมังสวิรดิไว้บริการแก่ผู้ที่ไปร่วมบำเพ็ญกุศลในวิวัฒนาพรี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนหันมามนิยมริโภคอาหารประเภทหนึ่งให้มากขึ้น โดยเฉพาะวันสำคัญทางศาสนา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นอกจากพระภิกษุสงฆ์มานบักกลดแล้ว พระราชสมภพที่มีจิตศรัทธาในพระบรมราชพุทธศาสนา อย่างแรงกล้า ได้มาร่วมนับกลดทำสนาอิปปีบัติธรรมตลอดห้องสถานวันด้วย

หลังจากการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าของแต่ละวัน ยังจัดให้มีการปาฐกถาธรรม และข้อถatement มหาธรรมจากพระภิกษุสงฆ์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีจิตศรัทธา มาให้ความรู้แก่ พุทธศาสนิกชนผู้สนใจอีกด้วย

วันที่ 18 พฤษภาคม 2524 ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา คณะกรรมการได้จัดงานพิเศษ กว่า 2 วันที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเวียนเทียนในเวลาประมาณ 19.00 น. รอบ ๆ เกาะ ลอยสวนลุมพินี ปรากฏว่ามีบรรดาพุทธศาสนิกชนได้มาร่วมประมาณกว่า 30,000 คน แม้แต่

จะโปรดลงมา แต่ห้ามเหล่านี้ก็มิได้ห้อดอย

หลังวันวิสาขบูชาจึงจัดให้มีการถามมติทางธรรมเป็นประจำทุกวันหยุดสุกสัปดาห์ มีการนิมนต์พระส่งฟ้าให้ความกระจ่างในทางธรรม และไม่มีการรับบริจาคและเรี่ยไรใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ยังไม่เคยมีการปฏิบัติเช่นนี้มาก่อน และหลังจากนั้นทางราชการ ก็ยังไม่มีการจัด เช่นนี้อีก มีแต่วัดธรรมกาย จ.ปทุมธานี ที่จัดงานวันวิสาขบูชา และมีประชาชน ไปร่วมทำพิธีถูกหลักกันมาก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรลิรินทร์ มีพระราชดำริว่า ในโอกาส วันวิสาขบูชาซึ่งเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา ควรที่ชาวพุทธจะได้ส่งมติครอบพระเป็นหัวข้อ ธรรมะ ด้วยข้อความสั้น ๆ เมื่ออย่างที่เคยส่งมติครอบพระในวันขึ้นปีใหม่ เพื่อเป็นการเชื่อม ให้ระลึกถึงคำสั่งสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า โดยพระองค์พระราชาท่านภาพผู้ทรงหัตถประกอบ คำกลอน พิมพ์เป็นมติครอบพระทุกปีต่อมา นับเป็นการเริ่ม ซักวันให้ชาวพุทธทั่วโลกนิจและ ปฏิบัติประเพณีทางศาสนาของคนมากขึ้น

2. ประเพณี ทำบุญวันเข้าพรรษา

"วันเข้าพรรษา" เป็นวันสำคัญทางศาสนาพุทธ ตรงกับวันแรง 1 ค้า เดือน 8 ของปี และสิ้นสุดออกพรรษาในวันขึ้น 15 ค้า เดือน 11 ของปี เป็นเวลารวม 3 เดือน ชาวไทยทั่วไปเรียกว่า "เทศกาลเข้าพรรษา" พระสังฆจะทำพิธีอธิษฐานอยู่ใน วัดตลอดเวลา 3 เดือน ในฤดูฝน จะไปค้างแรมคืนท่อนไม้ได้ นอกจากจะนีเหตุจำเป็นเท่านั้น

ในช่วงระยะเวลา ก่อนวันเข้าพรรษา ชาวพุทธที่ศรัทธาในการทำบุญ โดยเฉพาะ ในห้องถินต่างจังหวัด และ ตามโรงเรียนระดับมัธยมต่อ ฯ จะเตรียมการหล่อเทียน (หรือชื่อ เทียนที่ทำสำเร็จแล้ว) อันใหญ่ เสน่ฝ่าย根กลางประมาณ 3 น้ำ, 5 น้ำ (หรือมากกว่านั้น) สูงราว 1 เมตร เมื่อได้เทียนแล้วก็จะแกะสลักลวดลายต่าง ๆ จนสวยงาม หรือใช้กระดาษสี

กระดาษเงินกระดาษทอง ตัดฉลุ เป็นลวดลายต่าง ๆ มากระดับเทียน โดยรอบ ตลอดทั้งเล่ม ฐานที่ตั้งเทียนจะประดับตกแต่งด้วยดอกไม้สด หรือดอกไม้ประดิษฐ์ ส่วนงานวิจิตรประณีตมาก หลาย ๆ แห่งจะมีการประดับประดับความงามของเทียนกัน เป็นที่สุดกันเป็นปกติ ที่เทียนนี้ ทำด้วยความศรัทธานี้เรียกว่า "เทียนเข้าพรรษา" ส่วนใหญ่จะทำเป็นภูคือ 2 เล่ม

พอดีวันเข้าพรรษา ก็จะพาคนจัดขบวนแห่เทียนพรรษาตั้งกล่าวไปทั่วตัวเมือง หรือวัดที่ตั้งใจจะด้วย แล้วทำพิธีด้วยเทียนพรรษา แท่นบนอุโบสถ พระสงฆ์จะนำเทียนไว้ในพระอุโบสถ และใช้จุดให้แสงสว่างตลอดพรรษา ๓ เดือน การทำบุญด้วยการถวายเทียนพรรษานี้ ชาวพุทธมีความเชื่อว่า เป็นการทำบุญด้วยแสงสว่าง ทำให้มั่งเกิดผลบุญแก่ผู้ทำให้มีสติปัญญาสว่างไสว เห็นธรรม และมีชีวิตต่อไปภายหน้า ที่มีความสุข สว่าง สดใส จะคิดจะทำสิ่งใดก็ปลดปล่อยได้ โปร่งรับรื่น เหมือนมีแสงสว่างนำทาง

ในเทศบาลเข้าพรรษานี้ ชาวบ้านทั่วไปก็ถือโอกาสสนับเสียงกุศลเป็นพิเศษ มีการจัดถวายผ้าอาบน้ำฝน และจุดประทัดแก่กษัตริย์ ให้ใช้สอยระหว่างเข้าพรรษา ตลอดเวลา ๓ เดือน บางพากมีการรักษาอุโบสถศีล และทำสังฆทานทุกวันพระตลอดไตรมาสบ้าง บางพากมีการอธิฐาน ตั้งใจคือเว้นในสิ่งที่ควรเว้น เช่น งดดื่มสุรา ฯลฯ บำเพ็ญในสิ่งที่ควรบำเพ็ญ

3. ประเพณีทำบุญด้วยผ้ากรุง หรือที่ชาวบ้านทั่วไปมักเรียกว่า "ทอดกรุง" นับเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่ และทำเพียงปีละครั้ง โดยส่วนใหญ่เจ้าภาพจะนอบบุญไปยังญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง บริวาร เพื่อร่วมกุศลด้วย ปัจจุบันนิยมพิมพ์เป็นในประกาศใส่ห้องแจ้งชื่อวัด วันเวลา ที่ทอดกรุง และมีรายชื่อเจ้าภาพ และผู้ร่วมทำบุญรายสำคัญ ซึ่งเรียกว่า "กรรมการ" ชาวพุทธ มีความเชื่อว่า อนิสัยแห่งการทำบุญทอดกรุงนี้ ยิ่งใหญ่มาก ผลบุญจะทำให้ผู้ทำ (โดยเฉพาะเจ้าภาพ) มีฐานะคุ้มครองรัฐบาลทั้งในชาตินี้และชาตินext และผู้ที่ร่วมทำบุญด้วยหง流逝 ก็จะได้เกิดมาเป็นอีกในชาตินext รายละเอียดของการทำบุญ "ทอดกรุง" คือ

ทำบุญด้วยผ้ากฐิน

กฐินทาน เป็นทานพิเศษประเภทหนึ่ง ซึ่งจะถวายได้เฉพาะกาล คือ ตั้งแต่แรก
ค้า 1 เดือน 11 ไปจนถึงเดือน 12 เป็นหมาฆาต ได้แก่ เยคจีวรากลสมัยที่สมเด็จพระ^๔
สัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงมีพระบรมຫุธฐานุญาตไว้ว่า เป็นสัมภารทั่วจีวรของกษัทั้งหลายผู้
ได้จำพรรษาในคราวถ้วนไตรมาส ๓ เดือนแล้ว ย่อมได้รับอาโนสังฆ์แห่งการอยู่จำพรรษานั้น
๑ เดือน ห้ายถูกผน เป็นระยะเวลาที่กษัทั้งหลายเหล่านั้น แสวงหาผ้าจีวรมาผลักเปลี่ยน
ฉบับนี้ เมื่อจะกล่าวโดยกาลและปกติ จึงเป็นกาลทาน และเป็นกาลทานพิเศษ เพราะเป็นการ
ถวายความพระบรมຫุธฐานุญาต กฐินทานนี้เมื่อกล่าวความวัตถุที่ทายก (ผู้ถวาย) จะพึงให้ คือ^๕
ข้าว น้ำ ยำยาน ผ้าผู้งอน ของหอม ดอกไม้ เครื่องทำที่นอน ที่อาชัย และเครื่อง^๖
ใช้ในประทีป รวม ๑๐ อย่างนี้ก็เป็นวัตถุทาน การให้ผ้า เมื่อจะกล่าวความมัจจุย ๔ คือ^๗
จีวร มิษนาค เสนาสันะ และคิลานเกลช โภยนามโวหารในพระพุทธศาสนา ก็เป็นจีวร
เมื่อจะกล่าวโดยปฏิภาักษะ ผู้รับ ตามทักษิณาก็เป็นทานที่ได้เฉพาะบุคคล แต่หากจะต้อง^๘
ถวายแก่สังฆก่อน แล้วสังฆจะจະมอบแก่บุคคลอีกชั้นหนึ่ง จึงเป็นทั้งสังฆทาน และปฏิบุคคลิกทาน
รวมเป็นทานสองประเภท เมื่อจะกล่าวโดยอาโนสังฆ์คุณพิเศษ ซึ่งจะสำเร็จแก่ทายก (ผู้ถวาย)^๙
ก็เป็นทานมีอาโนสังฆ์มาก มีผลให้ศาลา เพราะเพียงแค่ถวายแก่สังฆก็มีคุณานิสังฆ์ใหญ่ยิ่งกว่า
ถวายแก่บุคคล แต่กฐินทานนี้ต้องถวายแก่สังฆ แล้วคงเป็นของบุคคล เมื่อร่วมเป็นทานสอง
ประเภท จึงมีคุณานิสังฆ์พิเศษให้ศาลายิ่งกว่าทานทั้งปวง ประกอบกันเป็นทานที่ถวายตามพระบรม
พุทธฐานุญาตพิเศษ เพื่อสังเคราะห์อนุเคราะห์ให้พระภิกษุสังฆได้รับอาโนสังฆ์ความพระวินัยนิยม
เป็นต้นว่า อัญปรารศจากไตรจีวรได้ไม่เป็นอาบติดคลอเวลา ๕ เดือนในฤดูหนาว ซึ่งปกติ
ภิกษุจะอยู่ป่ารากจากไตรจีวรไม่ได้เลยแม้แต่เพียงคราวเดียว ฉะนั้น กฐินทานจึงเป็นทานพิเศษ
ที่มีอาโนสังฆ์มาก มีผลให้ศาลาทั้งแก่ทายกผู้ถวาย และปฏิภาักษะผู้รับ ๆ ก้าว่า "กฐิน" เป็น^{๑๐}
ความหมายมุ่งถึงอาการที่ภิกษุขึ้นผ้าด้วยไม้สะติงแล้วเย็บเป็นจีวร ซึ่งก้าว่า "กฐิน" เป็นชื่อ^{๑๑}
ของไม้สะติงที่ชิงเย็บจีวนั้นเอง ก้าว่า "ทาน" คือการให้ หรือมอบให้ เมื่อร่วมเข้าว่า
"กฐินทาน" ก็ได้แก่การให้หรือมอบให้ (ผ้า) เพื่อชิงเย็บด้วยไม้สะติง ๆ

กรุนทานนี้เป็นทานพิเศษ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระบรมพุทธานุญาตให้กิกขุสังฆรับได้เฉพาะกาล ครั้นรับแล้วและกิกขุรูปหนึ่งได้กราบเป็นผ้ากฐิน ตลอดจนสังฆ์ได้อనุโมทนาแล้ว ต่างได้รับอานิสงส์พิเศษในทางพระวินัยบานะประการ และเป็นทานที่หายใจaway กันมานานถึงปัจจุบันนี้ มูลเหตุเกิดจากการที่กิกขุขาวเมืองปาไอยรรู 30 รูป เดินทางเพื่อจะไปเฝ้าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ พระเชตวันมหาวิหารในครร沙วัคถีแต่ไม่ทันถึงกาลเข้าพรรษาเสียก่อน จึงต้องพากจำพรรษาอยู่ในเมืองสาเกต ครั้นอยู่จำพรรษาครบ 3 เดือนแล้วออกพรรษาแล้วไม่ทันไร ก็รีบค่วนไปเพื่อจะเฝ้าพระบรมศาสดาทันทีโดยไม่คำนึงถึงวันพัก อาการในหัวอุดกผุด จึงได้เดินทางกรำผันและถูกแคคคลอกทาง ซึ่งเป็นทางที่ลุ่มเต็มไปด้วยโคลนคม และหล่มลน ผ้าไตรจีวรที่ครองอยู่ก็เป็นผ้าที่มีเนื้อแน่น จึงชุมชนักวันน้ำฝนและเบรอะเปือนด้วยโคลนคม ได้เดินทางมาโดยลำบากบรรลุถึงพระเชตวันมหาวิหาร และได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทันที ทั้งที่มีไตรจีวรเปียกชุ่มและเบรอะเปือนนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อได้ทรงประพิเศษดังนี้ จึงทรงอนุญาตให้กิกขุเหล่านี้รับผ้าใหม่ผลัดเปลี่ยนไตรจีวรเหล่านั้น และพระพุทธานุญาตนานางวิสาขามหาอุบาสิกาได้ทราบจึงได้จัดผ้านาดาวຍ เพื่อทำไตรจีวรผลัดเปลี่ยน กิกขุเหล่านี้เมื่อรับผ้าแล้วต้องรีบห่อผ้านั้นให้เป็นไตรจีวรหันในนั้น เพราะต้องการผลัดเปลี่ยนไตรจีวรอันเปียกชุ่มและเบรอะเปือนนั้นโดยค่วน ซึ่งทำให้กิกขุเหล่านี้ได้ผลัดเปลี่ยนไตรจีวรในวันนั้นฯ สมเด็จพระบรมศาสดาทรงอาสาช่วยเหลือและทรงเห็นอานิสงส์ในการรับผ้าเช่นนี้ จึงทรงมีพระบรมพุทธานุญาตให้กิกขุสังฆรับผ้าใหม่เพื่อผลัดเปลี่ยนเมื่อได้อยู่จำพรรษาครบ 3 เดือนแล้ว ซึ่งเรียกว่า "กรุนทาน" คือให้ผ้าเพื่อชี้เป็นจีวร ครั้นกิกขุสังฆได้รับผ้าเพื่อกฐินแล้ว จะต้องอุปโลกน์ค้อมอบให้กิกขุรูปหนึ่งเป็นผู้ครองกรุน กิกขุรูปที่ได้รับอุปโลกน์จากสังฆ และได้รับมอบด้วยผู้ติดตามว่าให้เป็นผู้กราบแล้ว ต้องทำอิชฐานเป็นผ้าไตรครองแล้ว ต้องทำพิธีกราบตามพระวินัยนิยม เมื่อได้ทำพิธีกราบกรุนเสร็จแล้ว ต้องบอกให้สังฆอนุโมทนา ครั้นสังฆ์ได้อานุโมทนาแล้ว ซึ่งว่าสังฆได้กราบกรุน ขณะได้กราบกรุน และบุคคลได้กราบกรุน ซึ่งเมื่อได้กราบกรุนดังนี้แล้วย่อมได้รับอานิสงส์

พิเศษหลายประการจากทางพระวินัยนิยม เป็นดังนี้ อยู่ปราศจากไตรจีวรได้ไม่เป็นอันติ ๆ

พิธีในการทดสอบนี้ ถ้าเป็นพระอaramหลวง คือ วัดที่ขึ้นบัญชีเป็นวัดในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานตัวพระองค์บ้าง พระราชนานให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และสัปบุรุษผู้มีศรัทธานำไปทดสอบ ส่วน อารามรายฎร์ คือ วัดที่ไม่ได้ขึ้นบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นหน้าที่ของสัปบุรุษทายกหายิกา ทำการทดสอบ สำหรับพระอaramหลวงเว้นแต่พระอaramที่สำคัญ ถ้าหากมีศรัทธาจะทดสอบ วัดใด ต้องขอพระราชทานผ้าพระภูเพลิงสำหรับทดสอบ โดยมีหนังสือแจ้งไปยังกรมการศาสนา หรือ สำนักพระราชวังตามที่วัดนั้นมีบัญชีอยู่ สำหรับพระรายฎร์ ถ้าหากต้องการทดสอบวัดใด ให้ไป ติดต่อหรือแจ้งโดยหนังสือไปยังเจ้าอาวาสวัดนั้น และเชิญสลากระหว่างในบอกไปปิดแจ้งไว้วัดนั้น ว่าตนจะเป็นผู้ทดสอบแก่คณะสงฆ์วัดนี้ในปีนี้ เรียกกันว่า จองภูเพลิง เพื่อตามพระวินัย คณะสงฆ์วัดหนึ่งจะรับผ้าภูเพลิงให้ปะครั้งเท่านั้น ๆ เมื่อใกล้ถูกทดสอบ หรือพระภิกษุสงฆ์ ป่วยนาอกพรรษาแล้ว ก็กำหนดวันทดสอบให้พระสงฆ์วัดนั้นทราบ แล้วคระเตรียมผ้าภูเพลิงและ สิ่งของบริวารตามสติกกิจลังความสามารถของตนนำไปยังวัดที่ตนจะทดสอบเข้าไปสู่พระ อุโบสถ เมื่อพระสงฆ์ประชุมพร้อมกันแล้ว ทายกผู้เป็นเจ้าของภูเพลิง อุ้มผ้าภูเพลิง นั่งทำเทพบน หรือจะยืนก็ได้ หันหน้าไปทางพระพุทธประธาน แล้วว่านะโม ๓ จบ แล้วหันหน้ามาทาง พระสงฆ์กล่าวคำวายผ้าภูเพลิงล้วนวาระ ๓ ครั้ง เมื่อพระสงฆ์รับสาอุ้มแล้ว มองความวายผ้าภูเพลิงนั้น แก่พระสงฆ์ โดยมากมองความรูปที่สองรองเจ้าอาวาส ถ้าความในพระอุโบสถ เมื่อพระสงฆ์ กล่าวคำอุปโลกน์และสาคัญคิทุติยกรรมมองผ้าพระภูเพลิงให้แก่ภิกษุได้ แต่ถ้าอุโบสถคับแคบ จะ ด้วยในท่อน เช่น วิหารหรือศาลาการเปรียญได้ เมื่อพระสงฆ์กล่าวคำอุปโลกน์มองผ้าภูเพลิง แก่ภิกษุได้ คณะสงฆ์พร้อมกันไปสาคัญคิทุติยกรรมในอุโบสถแล้ว จึงด้วยสิ่งของเครื่องบริวาร ภูเพลิงแก่ภิกษุบูปนั้น และสิ่งของไทยธรรมแก่ภิกษุบูปนั้น ๆ ตามสมควร ถ้าเป็นภูเพลิงป่าวร้อง บอกบุญ (ภูเพลิงสามัคคี) มีเจ้าภาพหลายคนตัวกัน เวลาด้วยผ้าภูเพลิงนี้ใช้ด้วยสายลิขณ์ ผูกโยงผ้าภูเพลิงให้จับไว้โดยหัวถึงกัน แล้วหันหน้าว่าคำวายผ้าภูเพลิงนั้น ให้ทายกนั้นว่าตาม ส่วน

วิธีการอย่างอื่นคงปฏิบัติตามที่กล่าวแล้ว เมื่อรายผ้ากฐินและพระสงฆ์รับและมอบให้กษัตริย์เป็น
เป็นผู้ครองแล้ว พระสงฆ์จะสวดอนุโมทนาให้ดังใจรับพรและแผ่ส่วนกุศลแก่ท่านผู้มีพระคุณและ
สรรพสัตว์ทั่วไป เสร็จแล้วเป็นเสร็จพิธี แต่บางทีมีเหตุนาอานิสงษ์ถวายผ้ากฐินด้วย ซึ่งจะมี
หรือไม่มีสุดแค่ทายผู้ถวายจะเห็นสมควร หรือเหมาะสมแก่กาลเทศะ ฯ

มีพิธีทอดกฐินอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า "จุลกฐิน" ถือกันมาแต่โบราณว่าไกรทอง
กฐินอย่างนี้มีอานิสงษ์มาก คือ ต้องเก็บฝ้ายมาปั้นเป็นด้ายแล้วห่อเป็นผืนผ้าไปทอดกฐินให้ได้
ในวันเดียว พิธีทอดจุลกฐินนี้ มีรากฐานในหนังสือเรื่องคำให้การชาวกรุงเก่าว่า นางทีเป็น
ของหลวงทำในวันกลางเดือน ๑๒ คือ ถ้าสืบว่าวัดไหนยังไม่ได้รับกฐินถึงวันกลางเดือน ๑๒
อันเป็นเขตที่สุดของพระบรมพุทธานุญาตให้พระสงฆ์รับผ้ากฐินได้ในปีนั้น จึงทำพิธีทอดจุลกฐิน
แก่พระสงฆ์ในวัดที่ไม่ได้รับผ้ากฐินนั้น มูลเหตุของการทอดจุลกฐินคงเกิดมาแต่จะทอดให้ทันใน
วันที่สุดเช่นนี้ จึงต้องรีบอวนขันช่วยทำให้ทัน เนื่องจากเป็นประเพณีมีมาเก่าแก่ เพราะถ้า
เป็นขันหลังก็จะเที่ยวหาผ้าไปทอดได้ และประเพณีอย่างนี้ ใน
สมัยนี้ ก็ไม่ค่อยจะได้ทำกันแล้ว เพราะวิธีจุลกฐินเป็นเรื่องที่ต้องวุ่นวายและยุ่งยาก ถ้ามีผู้
ชำนาญการไม่พอก็อาจจะไม่ได้ทอดก็ได้ สรุปหาผ้าไปทอดเลยที่เดียวสะดวกกว่า ที่เขียนไว้
นี้เพื่อจะได้ทราบไว้เป็นเครื่องประดับสมคัญญา ฯ

ทายาทผู้ถวายผ้ากฐินนั้นจะเป็นใครก็ได้ คือ จะเป็นลับบุรุษทายาทชายกิจ หรือจะ
เป็นสหธรรมิก คือ กิษรหรือสามเ佛ร์ก็ได้ เมื่อมีทรัพยาและสามารถจะทอดกฐินแล้วเป็นผู้
ทอดได้ทั้งนั้น ได้ซึ่งว่าเป็นทายาท คือ ผู้ให้ ฯ

คณะสงฆ์ที่จะรับผ้ากฐินได้นั้น ต้องเป็นมุจจวรรค คือ มีตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป จึง
จะรับผ้ากฐินได้ แต่ในบรรดาคนหารรรคแก้วว่า ถ้ามีกิษรไม่ถึง ๕ รูป จะไปอาภรณากิษร
วัดก่อนมาเป็นคณะปูรณะ รวมเป็น ๕ รูป ท่านว่ารับกฐินได้ ซึ่งถ้าหากไปในทางวิถีก็ไม่ควร
ควรให้ถวายเป็นผ้าวัสสาวาสิกะ คือผ้าจำพรรษาหรือผ้าป่าก็ได้ อันนั้นเป็นกาลท่านเหมือนกัน^(๑)

1. พระกิตติวงศ์เวที "หน้าที่ของผู้บรรพชาอุปสมบทแล้ว" วารสารวัฒนธรรมไทย, ปีที่ 12
ฉบับที่ 10, หน้า 13 - 20.

4. การนำเพียงคุณ ทำบุญด้วยสังฆทาน

"สังฆทาน" เป็นการทำบุญที่ใช้มากกว่าการทำบุญตักบาตรหัวไป ชาวพุทธนิยมทำกันมากในช่วงเวลาสำคัญ ๆ ในชีวิตของคน เช่น ในวันครบรอบวันเกิด ครบรอบวันแต่งงาน วันครบรอบวันตาย การทำบุญสังฆทาน เพื่อสะเดาะห์เคราะห์ หรือในโอกาสที่มีโชคดีต่าง ๆ โดยเชื่อว่า อา鼻ิสงส์ของการทำสังฆทานที่ยิ่งใหญ่มาก มีอา鼻ิสงสูง เพราะสังฆทาน คือทานที่อุทิศแก่สังฆ มิได้เฉพาะเจาจะจะแก้กิจชุบปีรูปหนึ่งขึ้นเป็นบุคคล มีแบบแผนมาแต่ครั้งพุทธกาล แต่ในครั้งนี้ทำนั้นเปลี่ยนไป 7 ประเภท คือ

1. ถวายแก่หมู่ภิกษุและนางภิกษุ尼 มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
2. ถวายแก่หมู่ภิกษุ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
3. ถวายแก่หมู่ผู้นำภิกษุ尼 มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
4. ถวายแก่หมู่ภิกษุ และนางภิกษุ尼 ไม่มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
5. ถวายแก่หมู่ภิกษุ ไม่มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
6. ถวายแก่หมู่ผู้นำภิกษุ尼 ไม่มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน
7. ร้องขอต่อสั่งฟ้าให้ส่งโครง ฯ ไปแล้ว ถวายแก่ผู้นั้น

แต่เดียวนี้ไม่มีครบหั้ง 7 ประเภท คือ ถวายแก่หมู่ภิกษุอย่าง 1 ถวายแก่โครงซึ่งสังฆจัดให้ตามคำขออย่าง 1 อีกอย่างหนึ่ง มีพระพุทธปฏิมาเป็นประธาน อนุโลมเข้าในถวายแก่สังฆ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ทานวัตถุที่จะถวายเป็นสังฆทานมีต้นทางเป็นตึ้งนอกนั้นจะมีของเป็นมริวารื่น ๆ อีกตามสมควรก็ได้ ข้อสำคัญของการถวายสังฆทานมีอยู่ว่า ต้องตั้งใจถวายเป็นสังฆจริง ๆ อย่าเห็นแก่หน้าบุคคล ถ้าผู้รับเป็นพระธรรมที่ทรงคุณธรรมทายก (ผู้ถวาย) ไปเกิดความโสมนัสเลื่อมใสว่าได้ถวายผู้ที่ทรงคุณก็เสียพิธีสังฆทาน ถ้าผู้รับเป็นผู้ท่าคุณธรรมไม่ได้ หรือประพฤติตัวเป็นอสังข์ที่ทราบกันอยู่แล้วโดยแพร่หลาย ทายก (ผู้ถวาย) ไปเกิดโทษน้ำเสีย อกเสียใจก็เสียพิธีสังฆทาน ผู้รับจะเป็นบุคคลชนิดใดก็ตาม เมื่อสังฆจัดให้ไปหรือจัดให้ ผู้ถวายต้องตั้งใจถวายต่อพระอริยสังฆกือ อุทิศถวายเป็นสังฆจริง ๆ ฯ

อนึ่ง ในปัจจุบันนี้ นอกจากจะขอร้องจากพระสงฆ์ให้ส่งไคร ฯ ไปแล้ว ยังมีอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งนิยมกัน คือ ขอนิมนต์พระภิกษุที่ออกนิมนต์มาต โถยไม่มีกำหนดกว่าจะเป็นไคร เมื่อพบพระภิกษุ รูปใดก็นิมนต์รูปนั้นให้ไปรับสังฆทาน จำนวนพระภิกษุรับสังฆทานนี้ไม่มีกำหนดแน่นอน สุดแต่กำลังศรัทธาและความสามารถ บางที่เพียงรูปเดียว เมื่อพระภิกษุส่งไครไป หรือพระภิกษุที่คนนิมนต์ได้มารถึงบ้านแล้ว พึงนิมนต์เข้าสู่ที่อาสนะอันตนจัดไว้แล้วนั้น ครั้นจุดเทียน อุปนิชชาพราหมุณ เมื่อบูชาแล้วพึงขอรับศีล เมื่อรับศีลแล้วพึงถวายสังฆทานก่อนที่จะว่าคำวาย พึงนำกัตตาหารที่จะถวายนั้น มาตั้งไว้ตรงหน้าพระสงฆ์ เมื่อถวายแล้ว เวลาพระสงฆ์นั้น อนุโมทนา ก็พึงกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลดังเช่น การทำบุญอื่น ๆ เสร็จแล้วเป็นเสร็จพิธีการทำบุญ พิเศษนี้ และส่งพระสงฆ์กลับตามธรรมเนียมเมื่อพระท่านกลับแล้ว ก็เป็นเสร็จการเที่ยง เท่านั้น ฯ คำถวายสังฆทานนี้ว่าดังนี้

อيمานิ มะยัง อันเต ภัตตานิ สะປะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ
ໂໂโนซະยามะ สาธุโน ภันเต สังโน อิมานิ ภัตตานิ สะປะริวารานิ ປະฎิกัมทาตุ อัมหากัง^๑
ทีมะรัตตัง หิตายะ สุขยะ ฯ

คำเย่อ ข้าแต่พระภิกษุสังฆผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขออ้อมถวายกัตตาหารกับทั้ง
บริวารเหล่านี้ แก่พระภิกษุสังฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับกัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้า
ทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

อนึ่ง ข้อควรใส่ใจก็คือ เมื่อก่อนจะกล่าวคำถวายต้องว่า "นะโน" พร้อมกัน
หรือถ้าไม่ได้ทั้งกัน พึงว่าคำว่า "นะโน ๓ จบเสียก่อน แล้วพึงว่าคำถวายนี้นำเป็นระยะ ฯ ไป
ผู้อื่น" ฯ พึงว่าตาม และจะว่าหังคำบ้ำลีและภาษาไทยด้วยก็ได้ หรือจะว่าอย่างไกอย่างหนึ่ง
ก็ได้ เมื่อกล่าวคำถวายแล้ว จึงประเคนกัตตาหารนั้น เมื่อประเคนแล้ว ผู้ถวายเตรียมกรวดน้ำ
เมื่อพระท่านอนุโมทนา ผู้ถวายกรวดน้ำ เมื่อท่านว่าอนุโมทนาจบแล้ว ผู้ถวายกราบอีก ๓ หน
เป็นเสร็จพิธี ฯ (1)

1. พระกิตติวงศ์ เวที "หน้าที่ของผู้บรรพชาอุปสมบทแล้ว" วารสารวัดมหาธาตุ, ปีที่ 12
ฉบับที่ 10 หน้า 13-20.

5. ประเพณีการอุปสมบท

ประเพณีของชาวไทยผู้นับถือพระพุทธศาสนา นิยมให้บุตรหลานหรือแม่舅^{น้องสาว}ที่คนสามารถจะสังเคราะห์อนุเคราะห์ได้ ให้อุปสมบทในพระพุทธศาสนา ทั้งนี้โดยสืบเนื่องมา จากมูลเหตุในครั้งกรุงศรีอยุธยา ตามประวัติศาสตร์ซึ่งกล่าวไว้ว่าในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบรมไตรโลกนาถ ทรงออกกฎหมายบังคับไว้ว่า ผู้ที่จะเข้ารับราชการสันดง พระเดชพระคุณแก่แผ่นดินทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารนั้น จะต้องผ่านการบรรพชาอุปสมบท ก่อน เมื่อเป็นดังนี้ชาวไทยผู้นิยมให้บุตรหลานของตนดำเนินชีวิตในทางราชการจึงจัดการให้บุตรหลานได้มีวาก่อน จากนั้นพระราชนิยมเพื่อการนี้จึงขยายแผ่สร้างเข้าไปถึงจิตใจ ประชาชนคิดอย่างไรไป คือว่า ถึงแม้ฐานะและอาชีพของแต่ละคนจะไม่เกี่ยวข้องเนื่องกับรับราชการก็อนุวัตรให้เป็นไปตามพระราชนิยมนั้น ซึ่งประเพณีดังกล่าวมานี้ได้สืบเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

ความหลักของพระพุทธศาสนา อันเป็นที่ยอมรับนับถือกันคือมาว่า ถูรของพระสงฆ์นั้น ทำนั้นไว้เป็น 2 อย่าง คือ วิปัสสนาธุระ 1 คันถธุระ 1 วิปัสสาธุระนั้นหมาย เอา การประพฤติปฏิบัติในทางจิตใจ เพื่อชำระสตอร์กิเลสมลหินของตนให้หมดจดโดยมีพระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในทางนี้เป็นผู้ควบคุม ส่วนคันถธุระ หมาย เอาการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ที่เป็นส่วนคันธีร์ ซึ่งทำนั้นจัดไว้เป็น 3 อย่าง คือ พระสูตร พระวินัย และพระอภิธรรม 3 อย่างนี้ รวมเรียกว่าฝ่ายบริยศ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพวกที่เรียนฝ่ายบริยศจะละเลย เหิกเฉยไม่ทำจากการประพฤติปฏิบัติความพระธรรมวินัยก็หาไม่ ก็คงประพฤติปฏิบัติเช่นกัน แต่เป็นอย่างเหลลงมา อนึ่ง ธรรมเนียมพระสงฆ์อุปสมบทใหม่ มีนิยมให้พระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งวัยรุ่น เป็นผู้ควบคุมดูแลเรียกเป็นพื้นสามัญทั่วไปว่า "พระที่เสี้ยง" พระที่เสี้ยงนี้ หน้าที่โดยตรงได้แก่พระสงฆ์ผู้สวัสดิธรรมว่าจ่า หรือพระสงฆ์ผู้ดำรงหน้าที่พระอนุสาวนา นั่นเอง แต่ในทางปฏิบัติสุค�헤พระอุบัชมายหรือพระกรรมว่าจ่า จะจัดให้พระสงฆ์รูปใหญ่หนึ่ง หน้าที่ดังกล่าวก็ได้

ก่อนหน้าพิธีอุปสมบทนั้น กรอบครัวฟ่อแม่ญาติพี่น้องจะของผู้บัวช จะเตรียมการ เครื่องอัญเชิญริหาร สิ่งจำเป็นแก่การเป็นสมมติค่าง ๆ ผู้บัวชจะไปกราบลาอุปสมบทอญาติผู้ใหญ่ ผู้บังกับบัญชา ผู้ที่ตนนับถือ และเพื่อนฝูง ในการงานวชก็จะขอโอลิกรรมต่อกันและกัน

ก่อนวันที่จะอุปสมบทในสติในวัด 1 วันนั้น ผู้บัวชจะต้องโภกผอม นุ่งขาวห่มขาว ซึ่งโดยทั่วไปเรียกว่า "นาค" บางรายก็มีพิธีทำขวัญมาคในคืนก่อนวันบัวช บางรายก็ไม่มี แล้วแต่ความเหมาะสมและความพร้อมของเจ้าภาพ

จากการที่ผู้บัวชพระต้องเป็น "นาค" ก่อนนี้เองคนทั่วไปจึงมักเรียกอีกอย่าง หนึ่งว่า "บัวนาค" เช่น "ไปช่วยงานบัวนาค" (มักไม่ค่อยเรียกว่าบัวพระ) การบัวพระที่ต้องว่านาคก่อนนั้น มีประวัติความเป็นมา และถือปฏิบัติตามตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ตามความเชื่อที่เล่าสืบต่อกันมาว่า มีมูลเหตุมาจากเรื่องการลอบเข้ามาบัวพระของพญานาคในสมัยพุทธกาลว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์อยู่นั้น มีพญานาคแปลงเป็นมนุษย์ มาปลอมบัวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา และวิสัยนาคนั้นถึงจะแปลงตัวเป็นอะไร ๆ ก็ได้ ถ้าเวลาอนหลับแล้วร่างกายกลับเป็นนาคตามเพศเดิม และพญานาคที่มาปลอมบัวชนี้ เวลาอนหลับก็กลับกลาย เป็นนาคไป แต่เมื่อผู้ใดเห็นไม่ จึงได้มีข้อห้าม อยู่นานหนึ่งเวลา พญานาคที่ปลอมบัวชนั้nonหลับลาย เป็นนาคตามธรรมชาติ มีพระภิกษุไปเห็นเข้าจึงนำความไปกราบทูลพระพุทธเจ้า ครั้นพระภิกษุที่เป็นนาคนั้นมาເต้า จึงรับสั่งถ้า ภิกษุนั้นก็กราบทูล ตามความจริงว่าคุณเป็นนาค มีครรภอย่างจะบัวชจึงได้แปลงเป็นมนุษย์บัวช พระพุทธเจ้า คำรับสั่งให้ลัศก์เดียวรัจนาใช้วิสัยที่จะบัวชในพระศาสนา คำรับสั่งนี้แล้ว ก็โปรดให้พระภิกษุนั้นออก จากเพศบรรพชิกกลับเป็นนาคตามเดิม พญานาค มีความอาลัยมาก จึงกราบทูลว่า ถึงจะไม่ได้ บัวชอยู่ต่อไปก็ตามแต่เวลา แต่ขอฝากชื่อไว้ ถ้าผู้ใดจะบัวชแล้วขอให้เรียกชื่อว่านาคเสียก่อน ให้เสนอไป พระพุทธองค์ทรงรับความคำพยาานาคแล้ว พญานาคก็กลับไปยังพิพากษา ตั้งแต่นั้นมา พระพุทธเจ้าจึงได้ตั้งธรรมเนียมไว้ว่า ถ้าผู้ใดจะบัวชให้อนาคตเสียก่อนแล้วจึงบัวช จึงเป็นธรรมเนียมเรียก จนมัคคี

การประกอบพิธีอุปสมบทตามประเพณีคงเดิมที่ส่วนบุรีนี้ มีขั้นตอนและพิธีการ
มากมาย เช่น มีการทำวัญมาศที่เป็นพิธีใหญ่ มีลิเก ภาคยนต์ วงศ์ครี แสดงให้ชาวบ้านดู
มีการทำอาหารเลี้ยงเพรียพร้อมด้วยเหล่าภารพนัน หั้งกิน หั้งเล่น หั้งคู ผู้สนับสนุนตลอด
คืน พอกเข้ารุ่งขึ้นก็จะพากันตั้งขบวนแห่กลาจกบ้านไปรัก มีแหรวง เดิมเพิง กลองยาว
ตัวคลอก แห่ย่างผู้สนับสนุน ส่วนมากก็แต่งคัว ผู้หญิงลีข้าว มีเสื้อครุยลีข้าวโปะร่องใส
แห่ก้ายด้วย เครื่องทองมีค่ามากหลาย เท่าที่มีได้ นาคจะมีคนแยก หรือขึ้นมา (บางท้องถิ่นก็
ชี้ช้าง เช่น ที่สุโขทัย และแม่ช่องสอน) และมีกลดการกันให้นำ (เมื่อเวลาปกติกันธรรมชาติ
จะไม่กลดการกันไม่ได้ นอกจากเชือขะวงที่มั่นสูงเท่านั้นจึงจะใช้ได้) เมื่อแห่นำคไปถึง
หน้าบ้าน ฝึกการหันเงินหองแรกให้คนเย่งกัน พิธีการค้าง ๆ ตั้งกล่าวว่า ยังคงมีอยู่ใน
ท้องถิ่น เพราะถือว่าเป็นหน้าเบื้องตาของเจ้าภาพ และแก่ผู้จะบวชของทั้ง แห่ในเมืองหลวง
ปัจจุบันไม่ยอมทำให้ออกเกริกนัก ตัดพิธีการค้าง ๆ ลง เป็นมาก บางวัดเจ้าอาวาสรสั่ง
ห้ามโดยเด็ดขาด (เช่น วัดชลประทาน จังหวัดหนองบุรี เป็นต้น)

เมื่อบวชครบกำหนดที่ตั้งใจไว้แล้ว ก็จะลาสิกขา สักอุกมาสั้นจากผ้าอุกมา
แล้ว ชาวบ้านทั่วไปจะเปลี่ยนสรรพนามนำหน้าชื่อของผู้ที่เคยบวชเรียนมาแล้วให่ว่า "พิศ"
นำหน้าชื่อจริง เช่น "นายมี" เมื่อบวชสักอุกมาแล้ว ก็จะถูกเรียกว่า "พิศมี" เป็นต้น

กว่า "พิศ" นักประชุมยังหันว่ามีรากที่เดิมมาจากคำว่า "พิศย์" และ
ในคำว่า พิษนี้มาจากคำเดิมว่า "นั้นพิศย์" แต่เป็นพระคนไทยเรามักเรียกเป็นคำง่าย ๆ
และสั้น ๆ ว่า "พิศย์" โดยตัดคำว่ามันออก วินิจฉัยในการเขียนยังใช้ตัวอักษร ท.ท.หาร
แทนตัว ก. นางมมโพ เท่านั้นยังไม่ออกลับเปลี่ยนตัวสะกดจากตัว ค. มาเป็นตัว ค. แล้ว
เลยตัดตัว ย. กานันต์ออกไปเสียอีกที่หนึ่ง คงสำเร็จรูปเป็นตัว "พิศ" ล้วน ๆ กว่า
นั้นพิศย์ หันแปลความหมายว่า ผู้รอบรู้ หรือรู้แจ้ง โดยอธิบายว่าผู้ที่ผ่านจากการบวชเรียน
มาแล้ว ย่อมเป็นผู้ที่ได้ฝึกฝนคน外งมาอย่างดีทั้งภาคปฏิบัติและวิชาความรู้ บานบุญคุณโดย

ประการทั้งปวงนี้เอง แต่นักประชัญญาหานักให้ความหมายของคำว่าพิษนี้ มาจากคำมาลีส่วน ๆ ว่า “พิษ หรือ ทวิช” ส่วนรับเรียกคนที่บวชแล้วสึกออกมา คำว่า พิษ หรือ ทวิช แปลว่าเกิด 2 หน หรือ 2 ครั้ง โดยให้คำอธิบายว่าคนเกิดมาจากมิภารตราแต่กำเนิด ครั้งหนึ่ง อายุครับ 20 ปีบวชมีวันเป็นพระ มีพระอุปัญญา เปรี้ยบเสมือนหนึ่งมิตาบังเกิด เกล้า กับคู่ลูกซ้ายขวา เปรี้ยบเสมือนหนึ่งรูปหนึ่งเป็นมารดา อีกครั้งหนึ่งเป็นแม่สาวลัมม์ คือประดองมาเท่ากับเกิดใหม่ ฉะนั้น คนที่บวชแล้วสึกออกไปจึงได้นามใหม่สำหรับว่า พิษ เท่ากับมีความหมายว่า เมื่อเกิดครั้งแรกจากท่อแม่ยังเป็นคนไม่สมบูรณ์ หรือเป็นคนดินอยู่ ต่อเมื่อภัยหลังจากการบวช เรียนแล้ว สึกออกมาเป็นพระวาราศรั้งที่สองเท่ากับเป็นคนสุกแล้ว ดังนี้^๑

6. ประเพณีสงกรานต์

เทศบาลสงกรานต์เป็นเทศบาลขึ้นเป็นมห่อของชาวไทย เราแต่สัมโนราษ คือมาเปลี่ยนเป็นวันที่ ๑ เมษาฯ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในโอกาสนี้ คนไทยนิยมจัดงานสงกรานต์กันทั่วไปตามแบบฉบับของแต่ละห้องฉบับ^(๑)

เทศบาลสงกรานต์นี้ มีด้วยกัน ๓ วัน คือ วันที่ ๑๓ - ๑๔ - ๑๕ เมษาฯ ของทุก ๆ ปี โดยถือวันที่ ๑๓ เมษาฯ เป็นวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งมันเป็นวันสำคัญ เรียกว่า “วันมหาสงกรานต์” อันเป็นวันหยุดราชการ ผ่านวันที่ ๑๔ เมษาฯ ถือว่าเป็น “วันเ不死” อีกหนึ่งคือ วันพักผ่อนหรือวันว่าง และวันที่ ๑๕ เมษาฯ ซึ่งเป็นวันสุดท้าย ถือเป็นวันเดลิงศก เริ่มจุลศักราชใหม่ตามแบบฉบับวิชาโหราศาสตร์ เริ่มใช้กาลโยค ซึ่งประกอบด้วย วันสยาม ราศี คตี ฤกษ์

1. จิตวินิ (นามแฝง), “การอวยพรในเทศบาลสงกรานต์” วารสารวัฒนธรรมไทย ปีที่ 20 ฉบับที่ 4 เมษาฯ 2524, หน้า 48-50.

ประเพณีส่งกรานต์นิยมปฏิบัติกันมาช้านาน ประกอบด้วยการบ้าเพี้ยนุสุล ทำบุญตักบาตร ก่อพระเจดีย์ราย สรงน้ำพระ บังสุกุลยธนูพาการี และญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุคลไปให้ห้ามเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีการละเล่นต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง การแสดงควระต่อผู้มีพระคุณ และแสดงความเคารพน้อมถือชื่อกันและกัน

การแสดงควระต่อผู้มีพระคุณด้วยการรถนาขึ้นเป็นพิธีที่ชาวเหนือปฏิบัติกัน แต่เรียกพื้นที่ว่า "พิธีรถนา ทำทัว"

การรถนาของภาคกลาง ผู้ใหญ่จะได้รับการรถนา จะต้องเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

สิ่งของที่นิยมใช้กันในสมัยก่อน ได้แก่ เครื่องหอม เช่น น้ำอ่อนไทย แมงร้า บัวบันนีแมงร้าเกือบจะไม่มีใครนิยมเท่าไนนัก ที่เห็น ๆ กันส่วนมากมีแค่น้ำออบไทย และเครื่องนุ่งห่มประเภทเสื้อผ้าเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะถือว่าเมื่อรดน้ำ (อาบน้ำ) แล้วก็ต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ ฉะนั้น ผู้ใหญ่บางท่านเนื่อง บุตร-หลาน รถนาขอพรแล้ว เพื่อสันติความปราถนาดีของบุตรหลาน ห้ามเหล่านั้นจะเปลี่ยนมาใช้เสื้อผ้าที่เข้าเหล่านั้นนำมามอบให้หันหน้ามีบังหนอนกัน

การรถนาในสมัย古 ในวันที่ 13 เมษายน ด้วยการพาครอบครัวไปด้วย ก่อนรถผู้น้อยวางแผนสิ่งของที่นำมาแล้วก้มลงกราบ ค่อย ๆ หยดน้ำอ่อนไทยที่เตรียมมาลงในฝ่ามือของผู้ใหญ่ด้วยกริษนานอบน้อม ขณะเดียวกันผู้ใหญ่จะกล่าวอวยพร เมื่อจบแล้ว ผู้น้อยก้มลงกราบ เป็นอันเสร็จพิธี

ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ อาจสืบเนื่องไทยจะร้อนมาก ชาวไทยสมัยก่อนนิยมทำอาหารร่วง ที่ห้อมเย็นชื่นใจรับประทานคือ "ข้าวเย็น" ทำเสียงกันในครอบครัว ว่ายอดเจกเพื่อนบ้าน และทำบุญตักบาตรในตอนเพล นอกจากข้าวเย็นมีการทำขนมเสี้ยงและเจกได้แก่ กากลัม ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวต้ม เป็นต้น

เทศบาลสังกรานต์ เป็นเทศบาลริมน้ำเริงสบูกสันน โดยเฉพาะที่มีชาวและเด็ก ส่วนผู้สูงอายุก็มีความสุขที่ได้เห็นลูกหลานรื่นเริง และมาแสดงความเคารพ

ที่มีชาวและเด็ก ๆ นิยมทำบุญปล่อยกบปล่อยปลา ในตอนสาย พ่อหลวงยังถึง เย็น ก็มีการละเล่นต่าง ๆ เช่น สะบ้า วิ่งเปรี้ยว ตะกร้อ มอไซค์อนผ้า ซักกะเย่อ (ความต้องดินนี้ยังมีการละเล่นอื่น ๆ อีก เช่น แม่น้ำงวงกวัก แม่น้ำงวงเชือก แม่น้ำงวงดึง เป็นต้น)

ในช่วงเทศบาลสังกรานต์ ผู้คนจะสาดน้ำกันด้วยน้ำคราไม่ตรี น้ำที่ใช้สาดจะเป็น น้ำสะอาด น้ำผสม น้ำอ่อน น้ำหอม ลอยดอกไม้ นิยมสาดกัน ประมาณ 3-5 วัน เป็น การรื่นเริงสบูกสันนามาก

ประเพณีความเชื่อในเรื่องวันสังกรานต์ มีทั้งในประเทศไทย ลาว เขมร พม่า และชาวมอญ โดยได้รับอิทธิพลความเชื่อมาจากอินเดีย ชาวอินดูในอินเดียก็ถือปฏิบัติ ประเพณีเป็นประจำทุกปี ในงานนักขัตฤกษ์สังกรานต์ ชาวอินดูทั้งหลายจะอาบน้ำชำระกาย พร้อมด้วยพวงพราหมณ์ และเอามาลีคงนาหาตัวแล้วเชิญพราหมณ์มา จึงนำมืออันเต็มไป ด้วยเมล็ดคงา และของสิ่งอื่น มอบให้แก่พราหมณ์ไป ชาวอินดูทั้งหลายจะนุ่งห่มผ้าใหม่ และ ตกแต่งเครื่องประดับสวยงาม แล้ว นำมาลีคงาคลุกน้ำคลาหารายแรกเทือนม้านกัน

ในวันสังกรานต์ทุกปี จะมีนางสังกรานต์ประจำปีนั้น นางสังกรานต์มีทั้งหมด 7 นาง รับหน้าที่เป็นนางสังกรานต์ แผ่ขยายของหัวใจบุญพรหมผู้เป็นมิคิ หากวันสังกรานต์ ปีไหนตรงกับวันใด นางสังกรานต์ประจำวันนั้นก็จะเป็นนางสังกรานต์ประจำปีนั้น กล่าวคือ⁽¹⁾

วันสังกรานต์ ตรงกับ วันอาทิตย์ นางสังกรานต์ คือ นางทุงยะ

วันสังกรานต์ ตรงกับ วันจันทร์ นางสังกรานต์ คือ นางโกราก

1. ทองคำ พันธุ์ธี, "ประเพณีล่งข้าวเย็น และหม้อสังกรานต์", วารสารวัฒนธรรมไทย ปีที่ 20 ฉบับที่ 4 เมษายน 2524, หน้า 3-6.

วันส่งกรานต์ ทรงกับ วันอังคาร	นางส่งกรานต์ คือ นางราษฎร์
วันส่งกรานต์ ทรงกับ วันพุธ	นางส่งกรานต์ คือ นางมั่นมา
วันส่งกรานต์ ทรงกับ วันพฤหัส	นางส่งกรานต์ คือ นางกิริณี
วันส่งกรานต์ ทรงกับ วันศุกร์	นางส่งกรานต์ คือ นางกรรณิชา
วันส่งกรานต์ ทรงกับ วันเสาร์	นางส่งกรานต์ คือ นางมโนธรรม

สังคมไทยสมัยก่อน ในช่วงเทศกาล ส่งกรานต์ 3 วัน, 5 วัน ลูกหลวงในครอบครัวไปอยู่ที่บ้านค่าหัวร่วมกันในวันลักขณาเย็นนี้ เป็นประจำทุก ๆ ปี เท่ากับเป็นการเสริมสร้างความสมัครสมานสามัคคีรักใคร่กลมเกลี้ยวกัน ให้เกิดขึ้นในวงศ์ญาติเพื่อความเป็นปึกแผ่นแก่วงศ์ตระกูล ซึ่งผิดกับปัจจุบัน สังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ประเพณีเก่าแก่ก็อ่อนตัวลงถูกละเลย ทำให้สังคมสมัยใหม่เป็นไปแบบตัวใครก็ตัวใคร ญาติที่มีองไม้มีโอกาสได้พบปะกัน หรือพบกันก็น้อย เนื่องจาก ยังกว้างขวางที่ญาติที่น้องสกุลเดียวกันยังไม่รู้จักกันไร้กราบไหว้เป็นญาติ ลักษณะไม่ถูก จะเห็นได้ว่าสูญเสียสิ่งมีค่ามุ่งหมายในการสร้างสรรค์ดังนี้อยู่ในน้อยที่เดียว

7. ประเพณีที่เหลือ

พิธีแต่งงานมีจุดมุ่งหมาย เพื่อประกาศแก่สังคมให้รับรู้ และร่วมแสดงความยินดี ว่า ชายหญิงคู่หนึ่งได้ตกลงเป็นสามีภรรยากันอย่างถูกต้องตามธรรมเนียมที่สถาบันสืบมานานเป็นประเพณีอันดีงาม สังคมจะยอมรับรู้ แค่ถ้าชายหญิงกลงเป็นสามีภรรยากันแน่ ๆ โดยไม่ปฏิบัติตามธรรมเนียม แล้วเป็นลักษณะนี้ ไม่มีการเชิญชวนว่าจะลักษณะแห่งความยินดีแล้ว ก็มักจะมีการกล่าวขอบขินหน้าไปในทางไม่ต่อตัวต่าง ๆ นา ๆ

ในสมัยปัจจุบันโดยเฉพาะผู้ที่กำรงานวิชาในเมืองหลวง ก็จะเผยแพร่ไม่ปฏิบัติตามธรรมเนียมพิธีกรอบถ้วน แต่จะเลือกปฏิบัติเที่ยงตรงอย่างตามแต่ความพร้อมของตน

งานพิธีแต่งงานเป็นงานมงคล เป็นงานแห่งความสุขเฉพาะบุคคล ผู้คนไม่รู้จะนับถือศาสนาลัทธิใดก็มาร่วมพิธีนี้ได้ โดยไม่ผิดบาป หรือฝ่าฝืนข้อห้ามของศาสนาตน เช่น ชาวพุทธสามารถไปร่วมของชาวจีน คริสต์ อิสลาม ได้ หรือชาวจีนคริสต์ อิสลาม ก็สามารถไปร่วมงานแต่งงานของชาวพุทธได้ ดังนั้น จึงได้นำพิธีแต่งงานของชาวจีน ชาวไทย คริสต์ และ มุสลิม มาให้รู้พอสังเขป เพื่อความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน ในสังคมไทย

7.1 ประเพณีพิธีแต่งงานชาวไทยพุทธ

ในสมัยโบราณ ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่แต่งงานกันโดยความเห็นชอบ อกลงกันของผู้ใหญ่ พ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย โดยชายญี่ปุ่นได้รักกันมาก่อน จึงใช้แม่สืบท่านตามพ่อแม่ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง ก่อนจะส่งเจ้าสาวไปสู่ขอ แบบนี้เรียกว่า "คลุมฤกษ์"

ในปัจจุบัน การแต่งงานส่วนใหญ่เกิดจากการขอใจรักใคร่ของชาย หญิง จึงมีการเริ่มจาก การส่งเด็กซึ่งเป็นพี่เลี้ยงมาถือของฝ่ายชาย ในสุ่ขอทานหามฝ่ายหญิง โดยธรรมเนียมทั่วไปนั้น พ่อแม่ ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะขอผลักผ่อนไปก่อนพอเป็นพิธี จึงค่อยตอบอกลง แต่ถ้าพ่อแม่ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงไม่พอใจฝ่ายชาย ไม่อยากยกฤกษ์ไว้ก็จะอ้างว่าจะต้องขอตรวจ ดวงชะตาของทั้งสองคู่ก่อนว่าจะสมทางกันหรือไม่ และค่อนมาถืออ้างว่าชะตาไม่สมทางกัน จะอยู่ กันไม่ยั่ง จึงขอปฏิเสธ

ถ้าหากพ่อแม่ของฝ่ายหญิงอกลงยกฤกษ์ไว้ ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึง อกลงกันเรื่องสินสอดทองหมื่น และเรื่องขันหมากผ้าให้ ว่าจะเอากันสักเท่าไหร่ รวมไปถึง การนัดแนะวันหมื่น ซึ่งແน้นอนว่าต้องเลือกเอาวันดี เดือนดีที่เป็นสิริมงคล

เมื่อวันดีที่นัดหมายไว้มาถึง ฝ่ายชายก็จัดขันหมากตามที่อกลงกันไว้ ซึ่งขันหมากหมายความว่าจะมีภรรยา เมื่อมีอยู่ด้วยกัน ขันแรกใส่มากิใส่พูล ซึ่งถ้าจะว่ากันตามคำรามแล้ว ก็คงเอาหมากหั้งฐาน 8 ผล น้ำ 4 เรียง ส่วนขันอีกใบใส่สินสอดทองหมื่น มีทั้งทองสาย ทองคำ และทองรูปพระระค้าง ๆ

พอได้เวลาทุกเช้า ฝ่ายชายก็จัดให้ผู้เข้าผู้แก่กันขันหมากหิ้งจักรไว้ในบ้านเจ้าสาว หลังจากผู้ใหญ่อีกฝ่ายตรวจตราเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็เคลื่อนขันหมากเข้าไปในห้อง ปั่งมีคน กอยรับอยู่ก่อนแล้ว แกนี้เป็นอันว่าเสร็จเรียบร้อย

อีกเช้าหนึ่งกันแล้ว ถ้าฝ่ายชาย เกิดปฏิเสธไม่ยอมแต่งงานด้วย จะเป็น เพราะเหตุอะไรก็ตามที่ ฝ่ายชายจะไม่เลือก หรือเรียกขันหมากคืน และหงิงกันนั้นก็จะได้ชื่อว่า "หม้ายขันหมาก" แต่ถ้าหากฝ่ายหญิงประพฤติด้วยไม่ดี หนีทางฝ่ายใต้ชายฟางไปเลือกอื่น ฝ่ายหญิง ลักษณะคือนักหองหมันแก่ฝ่ายชายจนครบสิ้น

หลังจากหนึ่งเดือนกันแล้ว ห้องฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะหารันดี เดือนดี สำหรับประกอบพิธีวิวาห์ ส่วนมากมักจะพึงหมกุญ และผู้เข้าผู้แก่นำกันที่รู้เรื่องนี้ดี หรือไม่ก็ เป็นพระสงฆ์มีความรู้ทางไหรากาสตอร์

ตามคำราทีว่าไว้ การแต่งงานนั้นนิยมแต่งกันในเดือนคุณเดือน 2, 4, 6, 8, 10, 12 สำหรับเดือน 8 เป็นเดือนที่พระเข้าพรรษา ทำนั่นว่าไม่ควรแต่ง ให้เปลี่ยนไปแต่งเดือน 9 ซึ่งเป็นเดือนกันอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบัน

ส่วนเดือน 12 นั้น ทำนั่นห้ามไว้ เพราะเป็นฤกษ์กาลของสุนัขคิดลัต คนอย่างเรา ไม่ควรไปประชันขันแข่งกับสุนัขหรือเอาอย่างมัน ถ้าหากจะรอไปแต่งกันในเดือน 2 และ เดือน 10 ก็เข้าไป คนจึงนิยมแต่งในเดือน 6 และเดือน 9 ก็เพราะเหตุนี้

วันดีที่ใช้แต่งงาน คือวันจันทร์ นอกนั้นทำนั่นห้าม กล่าวคือ ถ้าแต่งงานวันอังคาร และวันเสาร์เป็นวันกล้าแข้ง ทำนั่นว่าถ้าไครขึ้นแต่ง ผัวเมียคู่นั้นจะพบศึกกันป่าย ส่วนวันพุธห้ามคือเห็นจะไม่ดีแม่เพราเมียจะคงรู้สึกช้ำ ว่า กันว่าลูกสาวพระพุทธสันดี คือพระจันทร์แต่งงานกับพระอาทิตย์ในวันนี้ แล้วพระจันทร์เกิดไป เล่นรักพระอังคาร วันพุธห้ามคือจึงกล้ายเป็นวันต้องห้ามไป

ส่วนวันอาทิตย์เป็นวันอุบາห์ และวันศุกร์เป็นวันโลภาวินาศ แต่งกันไม่ได้อีก

นอกจากนี้แล้วยังมีวันที่ต้อง "หักกิน" ห้ามห้ามแต่ง เช่น เดือน 4 ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 9 ค่ำ เป็นต้น

แต่เรื่องห้ามเหล่านี้เห็นจะไม่เป็นไร วันโทรศัพท์หรือหมอดูช่วยหาฤกษ์ทาวันให้ก็ได้ เพราะวันเดือนที่ว่าห้าม อาจแก้ไขด้วยการหลีกเวลาฤกษ์เสียเล็กน้อยก็ไม่ปั่มมงคล

ถ้าหากฝ่ายเจ้าสาวเห็นว่าฝ่ายชายที่มาหมั้นเป็นคนมีฐานะดี โดยส่วนใหญ่แล้ว มักจะเรียกรองเรื่องเรื่องห้อ

การปลูกเรือนห้อก็เหมือนกับการปลูกบ้านหัวไป ถ้าเป็นอย่างเดียวกันมักจะหาฤกษ์ พานาทีในวันลงเสาแรก เพราะมีความเชื่อถืออยู่ว่า ถ้าเรือนหลังนั้นปลูกได้ฤกษ์ดีตามกำหนด สอนไว้ หันประตูหน้าได้ฤกษ์ทิศทางเดียวกันผู้รูบออกแบบก็อย่างสันติสุข เพราะผู้เหย้ายังไม่เรียนช่วยคุ้มครอง มีลูกเต็มบ้าน มีหลานเต็มเมือง

ก่อนวันวิวาห์หนึ่งวันเรียกันว่าวันสุดคิบ วันนี้ฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องทรงเครื่องชั้น หมากไว้ให้พร้อม ขันหมากแบ่งเป็นสองขั้น ขันแรกเรียกว่าขันหมากเอก (บางรายแยกเป็นสองขั้น) ในนั้นบรรจุพุกหมากพูด เงินหุน เงินลินสอดและถุงบรรจุถั่ว ฯ ข้าวเปลือก

ส่วนขันที่สองเรียกว่า ขันหมากโท บางแห่งเรียกขันหมากรอง มีจำนวนกี่ขันก็ได้ แต่ขอสำคัญให้เป็นจำนวนคู่ ขันหมากโทนี้ใช้บรรจุพุกหมากเนยและผลไม้ชนิดต่าง ๆ ทรงกลาง ขันมีองกร ชาชีสีแดงปักเพื่อให้คุ้งงามตา

นอกจากนี้ยังมีเดียบ และพาห์ไหว้ เดียบนั้นอย่างน้อยมีคู่หัน ส่วนพาห์ไหว้ เช่นเดียวกัน ความปกติมืออยู่ ๓ สำรับ บางแห่งฝ่ายเจ้าสาวเรียกรองมากกว่านี้

สำหรับเงินลินสอดที่ใส่ลงไว้ในขันหมากเอกนั้น มีประเพณีอยู่ว่าต้องใส่ไว้เกิน จำนวนที่กำหนดไว้ เป็นเคล็ดอย่างหนึ่งซึ่งถือกันมานาน และวัวในตอนที่ฝ่ายเจ้าสาวครัวเงิน คนนับจะไตรอุทานให้ว่า "เงินเกิน" หรือ "เงินอก" คำอุทานอย่างนี้ถือเป็นสิริมงคล เวลาหนุ่มสาวคุณน้อยกินกัน เงินทองจะได้คงเงยให้มาเสมอ

พอทกฯ ยืนของวันสุกคิบ เจ้าบ่าวห้องไปฟังพระสวัสดิ์บ้านเจ้าสาวตามพิธี เด็กแก่จะจัดให้ญาติสาวนั่งชิดกัน ที่ศรีษะของหงษ์คุณสาวมงคลแฟด พระสวัสดิ์ยันโกรคน้ำพรหมมนต์ให้เจ้าบ่าว เจ้าสาว และญาติฯ ตกตอนกลางคืนมีประเพลิงล้อมรอบ และเลี้ยงคุณเพื่อนผู้งดและวงญาติของหงษ์สองฝ่าย

รุ่งขึ้นเป็นวันมงคลสมรส ในตอนเช้าญาติสาวมีการถักนาครร่วมขันเดียวกัน การจับหัวพิมพ์มีประเพลิงลีบหอกมาแต่โบราณ กล่าวว่าือ ผู้ชายจับตอนบน ผู้หญิงจับตอนล่าง การประคนอหารหวานคาว และเครื่องปั้นจั้ยไทยหวานแผลงสักประคนพร้อม ๆ กัน เมื่อได้เวลาฤกษ์ ฝ่ายชายก็จะยกขันหมากมาบ้านฝ่ายหญิง (ในห้องที่มีขันวนแห้งข้นมาก และห่อรองบอกเดือนวันขันหมากมาแล้ว)

ตามประเพลิงโบราณเมื่อขันหมากจะก้าวผ่านประตูบ้านเจ้าสาวจะมีการ "กันประคุขันหมาก" เรียกว่าประคุกเงินประคุกทอง ฝ่ายเจ้าบ่าวห้องให้เงินแก่ผู้หญิง จึงจะผ่านไปได้ หลังจากนั้น ฝ่ายเจ้าบ่าวจะอบขันหมากให้ฝ่ายเจ้าสาว

เมื่อได้ฤกษ์ครน้า ก็จะเริ่มพิธีโดยให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวนั่งบนตั้งครน้า หญิงนั่งข้างชายนั่งขวาและมีเพื่อนเจ้าบ่าวเจ้าสาวยืนข้าง ๆ ฝ่ายละ 2 คน

ประধานในพิธีจะเป็นผู้คนนำเป็นคนแรกพร้อมหงษ์อันวยพระแก่นขาว หลังจากครน้าแล้ว เป็นพิธีให้วัหุหลักผู้ใหญ่ที่เครื่องนับถือ ผู้ใหญ่ทุกคนต้องรับไหว้คุณขาว พร้อมกับคำให้พรด้วย นานา ไม่เพียงแค่ให้พรเท่านั้น ยังมีการรับไหว้ด้วยเงินทอง ตามธรรมเนียมและพี้ใหญ่จะให้รับของกันลั่เก๊ น้อย ๆ เช่น พวงมาลัยลั่เก๊ สำหรับถือจากคุณขาว เป็นอันว่าเสร็จพิธีวิวาห์

แต่เดาเป็นพิธีแต่งงานของคนชนบท หลังจากหลั่งน้ำสังข์กันแล้ว จะมีพิธีอีกอย่างหนึ่งคงท้าย นั่นคือ พิธีให้วัชปูย่า ในพิธีมีผ้าขาวมูกกลางห้อง เอาเหล้า มะพร้าวอ่อน และผ้าให้วัชปูย่างลงบนพ้าขาวที่ปูไว้ จากนั้นเจ้าบ่าวจะเป็นผู้จุดเทียนแฟดคุณหนึ่ง กับจุดอัญเชิญคุณหนึ่ง เสร็จแล้วก็เริ่มให้วัชปูย่า ในการไหว้บนมูลูรูจงอกให้เจ้าบ่าวยกมือขวา เจ้าสาวยกมือซ้าย เวลาให้วัชปูย่า ให้อาภิเษกหงษ์คุณประทานกัน และลงกรานงาม ๆ สามครั้ง และในขณะที่หมุนสาวกหลังกรานอยู่นั้น มีผู้เข้าผู้แกนหนึ่งกล่าวคำอธิษฐาน

"สูญฯ ผีหงหลวง เอย ข้าพเจ้าขอเชิญมาประชุมในวันนี้ ผีปู่เสี่ยง ผีตาดียาย ผีพ่อผีแม่หงหลวง ผีพี่ต้นคง ผีเกี่ยวทองหาดพองหงหลวง เชิญมาให้ทันเวลาวันนี้"

"ข้าพเจ้าผู้เป็นลูกหลวง ได้จัดเครื่องกราบไหว้ผุ่งฟึ้งหงหลวง ที่ข้าพเจ้าได้เชิญมาให้สังเวย ขอคืนขอพรให้แก่ข้าพเจ้าซึ่งเป็นลูกหลวงนี้เด็ด"

ยกคำขอของวันวิวาห์จะเป็นพิธีส่งคัวเจ้าสาว ตามธรรมเนียมที่มีมาแต่โบราณ ก่อนที่คุณสาวจะนอนร่วมเตียงกันนั้นเขาจะทำพิธีเรียงหมอน โดยการเชิญสามีภรรยาคู่หนึ่ง ชิงหงค์ มีความเชื่อสัศย์ที่อกันอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ฐานะมั่งมีศรีสุข มีบุตรด้วยกันมา บุตรนั้นเลี้ยงง่ายและยังมีชีวิตอยู่ ถือกันว่าสามีภรรยาคู่นี้เป็นคู่ตัวอย่าง

สิ่งที่สำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ในพิธี คือ พักเขียวหนึ่งผล หม้อไส้น้ำหนึ่งใบ ถั่ว หรืองาพอประมาณ ที่เอาของสามอย่างนี้มาประกอบในพิธี เพราะเชื่อกันว่าพักเขียวทำให้มีน้ำใจรักกันหนักหน่วงดุจคลิลา น้ำในหม้อทำให้น้ำใจของคุณสาวใสสะอาดอยู่เย็นเป็นสุข และถั่วงานนั้นเพื่อเชี้ยงหายว่าต่อไปในวันหน้าทั้งสองจะมีความเจริญถาวร เมื่อนักล้วงที่มองงานบนพื้นดิน

เมื่อจัดที่ทางและโปรดยกไม้เงินคอกไม้ห้องลงบนพื้นที่นอนแล้ว สามีภรรยาตัวอย่าง กีล้มตัวลงนอนพอดี เป็นพิธี การนอนนั้นผู้หญิงนอนข้าง ผู้ชายนอนขวา นอนอยู่อย่างนั้นคู่หนึ่งจึงลุกขึ้นมาให้ชีลให้พรคู่บ่าวสาว เป็นอันว่าพิธีเรียงหมอนลืมสุดลง

ก่อนที่สามีภรรยาคู่ตัวอย่างจะออกจากห้องนอนของคุณสาว หงค์จัดต้องมีการสั่งสอนเจ้าบ่าวเจ้าสาวกับความประเพณี คำสอนนั้นเน้นหนักไปในทางการใช้ชีวิตร่วม การปฏิบัติตัวของสามีและภรรยาที่มีต่อกัน ไฟในอย่างน่าอุ่น ไฟนอกอย่างน่าเข้า ถนนน้ำใจซึ่งกันและกัน หนักนิดเบาหน่อย ให้ค่อยผูกค่อยจา

แต่ถ้าเป็นอย่างสมัยนี้ๆ การสอนส่วนมากจะเน้นหนักไปทางผู้หญิง เพราะคน

แท่ก่อนถือว่าผู้หญิงเป็นซ่างเท้าหลัง และเบรี่ยบสามีประดุจห่อ เขาไม่จะสอนถึงเรื่องการบันนิษัทสามี เช่นมีบนาคายนเมื่อยขบ นูที่หลับบักที่นอนให้ ก่อนที่จะล้มตัวลงนอนแนงซ้างต้องกราบสามีทุกครั้งไป

ผู้เข้าผู้แก่งงานคนที่มีโวหารคี ๆ มักจะหยิบยกเงาทกลอนกวีโบราณมาว่า
เช่นว่า

ถ้าแม้ทัศดาเข้าไสยาสน์	จงกราบนาททุกครั้งอย่าพลัดหลง
เขามีเมื่อยเหนื้นเจ็บปวดในทรวดทรง	ชี้ยับบรรจงนวคเห็นให้บรรเทา
ประพฤติกายส่ายสมรจะนอนหลับ	อย่ากลังกลับมือไม้ใบป่ายเข้า
นอนให้คีมีสคิลิริเรา	อย่าขบเข้าอยู่จนแจ้งแสงพายัพ

7.2 ประเพณีพิธีแต่งงานของชาวจีน (ในประเทศไทย)

คนจีนมีวัฒธรรมที่เก่าแก่และสืบทอดกันมานานนับพันปี แม้จะมีบ้านสถานที่ไปยุ่งค้างประเทศไทยคนละซากโลกก็ยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลง คงยึดมั่นอยู่ในพิธีกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมอย่าง恒恒 แม้จะมีบ้าน

คนจีนในเมืองไทย แม้จะอยู่เมืองไทยนานนาน หรือเกิดในเมืองไทย แต่ความเชื่อมั่นและยึดถือในประเพณียังไม่เปลี่ยนแปลง เวลาจะมีงานมงคลแต่งงานครั้งมักต้องจัดกันใหญ่โต อย่างไม่ยอมน้อยหน้าใคร

พิธีแต่งงานแบบจีน มีความแตกต่างกันหลายรูปแบบ เพราะคนจีนมีหลายเผ่าพันธุ์กัน พูดคนละภาษา กัน เช่น กวางตุ้ง แต่จ้ว ชกเกี้ยน ไหหลำ ฯลฯ แต่พิธีที่ถือเป็นหลักนั้นคล้ายคลึงกัน

โบราณกาลแต่ครั้งยังมีอ่องเต้ ยังครองราชย์อยู่ในแผ่นดินใหญ่ หนุ่มสาวชาวจีนมักไม่มีสิทธิเลือกคู่ครองกันเอง ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ไปเลือกผู้หญิงที่จะนำมาเป็นลูกสะใภ้

แล้วก็ส่งเมล็ดไปทบทามสู่ขอ หากเป็นที่ตกลงกันก็จะไปหาขันแสห์มอญ หากยกย์มาในการทำพิธีหมั้นและพิธีแต่งงาน

วันหมั้นฝ่ายเจ้าบ่าวจะต้องจัดขบวนใส่หน้าพร้อมสินสอดแล้วให้เมล็ดเป็นคนหาไปบ้านเจ้าสาว ขบวนจำนวนเท่าไรแล้วแต่ตกลง แต่โดยทั่วไปจะต้องมีมาก จันในเมืองไทยจะจัดขบวนเป็นยะ ขบวนปังไส่กล่องลายมังกรกับทรง เพื่อให้ฝ่ายหญิงนำไปแจกญาติมิตรเป็นการบอกข่าวคือ ญาติมิตรจะนำของขวัญเงินทองมาช่วยในวันแต่งงาน ธรรมเนียมเดิมของจันฝ่ายหญิงจะไม่มีการจัดเลี้ยงอย่างເอกเกริก และจะไม่ไปในงานจัดเลี้ยงของฝ่ายญาติมิตรเจ้าบ่าวด้วย

แต่เดิมสมัยที่ยังไม่มีกฎหมายแพ่ง พิธีหมั้นก็ไม่มีการส่วนหวาน แต่ในปัจจุบันต้องมีหวานหนึ้น เวลาส่วนหวานโดยมากจะมีเฉพาะญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย หรืออาจเอาเฉพาะเมล็ดอ่อนมาเป็นตัวแทนของฝ่ายหญิงในพิธีส่วนหวานเท่านั้น

ในวันรับตัวเจ้าสาว ฝ่ายชายจะต้องจัดขบวนแห่เงินสินสอด และหองรูปพระมหาที่บ้านเจ้าสาว เมื่อมาถึงจะมีเตกหนุ่มนำส้มมาให้แล้วเชิญให้เข้าบ้านเจ้าสาว เจ้าบ่าวจะต้องเอาช่องแดง (อั้งเบา) ใส่เงินส่งให้ตามธรรมเนียม พอเข้าบ้านเจ้าสาวแล้ว เจ้าบ่าวจะต้องกินไข่ต้มหรือบัวลอยแล้วแต่จะจัด เพื่อเป็นลิริมิงคล

ตามดูกษิณีในวันแต่งงานนี้ ขันแสห์มอญจะกำหนดไว้ก่อนขั้นต่อไปว่า คนที่เกิดราศีใดบ้าง จะเป็นกาลกิณี คนที่เกิดราศีนั้นจะต้องหลบหน้าไปเดียวกับพิธีรับตัวเจ้าสาว

พอเจ้าบ่าวเจ้าสาวร่วมกันไหว้เจ้าและบรรพบุรุษของฝ่ายเจ้าสาวเสร็จ หากพ่อแม่เจ้าสาวใจดีพอสมควร ก็จะนำเงินทองห่อส่งกลับมาให้ฝ่ายเจ้าบ่าว เพื่อว่าจะได้เป็นเงินสำหรับให้ลูกสาวและลูกชาย เอาไปลงทุนในการหาเลี้ยงชีพ และสร้างครอบครัวใหม่

จากนั้นเจ้าสาวจะเดินทางมากับฝ่ายเจ้าบ่าว พร้อมหนอนที่นอนกระเบื้องเลือฟ้า ขันน้ำ กระโจน ส้ม และตะเกียงที่จุดไฟสว่างกับเยี่ยมสีแดงที่ใช้ใส่เงินทองอีกหนึ่งตัว ลักษณะของเยี่ยมนี้มีขนาดเล็ก เจ้าสาวจะเอาไปใช้สูบไฟจริง ๆ ไม่ได้ถ่ายของเยี่ยมจะ

เป็นสร้อยเงินและหองอย่างละเส้นในกระเบ้าเขียวจะใส่หองรูปพระ ที่เจ้าสาวได้รับจากญาติมิตรเอามาให้นั้น

ผู้ดีตามมาส่งเจ้าสาวมักไม่ใช่พ่อแม่ แต่เป็นญาติผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมีมนุษย์ดี เป็นคนดี พอมาก็มีบ้านฝ่ายชาย คู่แรกเริ่มสามีภรรยาของบ้านจะต้องให้ว่าเจ้าที่ในบ้านเพื่อบอกให้เจ้ารู้ว่าได้มีสามาชิกใหม่ด้วยแล้วอีกคนหนึ่ง จะได้เป็นสิริมงคลต่อไป

ผู้ดีตามส่งเจ้าสาวจะทำหน้าที่จัดที่นอนหมอนมุ้งให้ แล้ววางตะเกียงลงกลางเตียง พร้อมส่งกำชับเจ้าสาวว่าในคืนแรกนี้ เจ้าสาวจะยังขึ้นไปนอนบนเตียงไม่ได้ ต้องนั่งเดาเตียงจนสว่าง ทั้งนี้ อาจจะเป็นการทดสอบความอุตสาหะของลูกสะใภ้คนใหม่ ความชำนาญและความคิดแบบเจ้าในราษฎร์สุกสะใภ้จะต้องรับใช้ครอบครัวของสามีอย่างสุคัญวิเศษ

พอรุ่งเช้าต้องตื่นขึ้นให้ว่าเจ้า เจ้าสาวต้องตื่นแต่เช้ามืดแล้วน้ำชาขึ้นกับผ้าเช็ดหน้า ไปให้พ่อผัวแม่ผัวเป็นการเริ่มพิธีบรมนิมิต แล้วทุกคนจะให้ว่าเจ้ากินขนมม้วลอย

ครั้นสาย เมื่อแยกเหรอของเจ้ามาร่วมอวยพรที่บ้าน จะมีพิธีอีกช่วงหนึ่งเรียกว่า "ยกน้ำชา" โดยผู้ใหญ่ที่มาอวยพรจะนั่งลงบนเก้าอี้ที่จัดให้ ถ้าผู้ใหญ่ที่มาอวยพรมากันหึ้งสามีภรรยาที่ให้นั่งเคียงกัน ถ้ามานคนเดียวก็หึ้งคนเดียว จากนั้นคุ้มบำรุงสาวจะต้องคุกเข่าลงพร้อมกับรินน้ำชาจากเหี้ยอกทองใส่ถ้วยวางบนถาดส่งให้ผู้ใหญ่ที่นั่งอยู่คู่มือคู่มีเสร็จผู้ใหญ่จะให้กีลให้พร แล้วนำเอาเงินหรือหองรูปพระวางไว้คาดที่ขา เป็นการให้เงินทองของขวัญแก่คุ้มบำรุงสาว

งานแต่งงานมามากแห่งจะเสียงแขกในเวลาเที่ยง บางแห่งก็เสียงกันในเวลาเย็น แล้วแต่จะจัดเตรียม ขณะที่แขกกำลังรับประทานอาหารกันอยู่ ทั้งเจ้ามาร่วมเจ้าสาวจะต้องนำของชำร่วยมาแจก ให้เจ้าสาวเป็นผู้ส่งของนั้นมาให้แขก หลังจากวันแต่งงานแล้วจะมีการถูบกร์ เครื่องไว้สำหรับให้เจ้าสาวกลับบ้าน อาจจะเป็น 3 วัน 7 วัน หรือ 15 วันแล้วแต่สะดวก เมื่อถึงกำหนดวันกลับบ้าน เจ้าสาวกับเจ้ามาร่วม ใบหน้าฝ่ายหญิงแล้วให้ว่าเจ้า

พร้อมกัน "ยกน้ำชา" ให้ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวเป็นอันเสร็จสิ้นพิธีแบบจีน

7.3 ประเพณีพิธีแต่งงานของชาวคริสต์

ชาวคริสมีความเชื่อทางศาสนาว่า การที่ชายหญิงคู่ใดจะเป็นสามีภรรยา กันนั้น เป็นพระประสงค์ของพระเจ้า ชาวคริสต์ทั้งหลายจึงถือว่า การแต่งงานนั้นเป็นสิ่งที่มีเกียรติต้องทำให้มีส่วนร่วมและศักดิ์สิทธิ์พอ ๆ กับการถือศีลมหาสนิท และการแต่งงานที่ถูกต้องนั้นควรทำกันในโบสถ์คือพระพักตร์ของพระคริสต์ เพื่อประกาศให้พระองค์ได้รับรู้ว่า ชายหญิงคู่นั้น ๆ ได้เป็นสามีภรรยา กันแล้วตามพระประสงค์

พิธีแต่งงานของชาวคริสต์นี้ไม่มีพิธีอะไรมากนัก ถ้าหากหนุ่มสาวคนใดจะแต่งงานกันตามพิธีศาสนา หนุ่มสาวคู่นั้น ๆ ต้องแจ้งให้ศิษยานิบาต (คริสตจักร) หรือบาทหลวง (คาಥอลิก) ทราบล่วงหน้าก่อนอย่างน้อย 7 วัน หรืออาจจะเป็น 1 เดือน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการจัดสถานที่

เมื่อถึงวันที่กำหนดไว้ เจ้าบ่าวเจ้าสาวและบุคคลสำคัญ รวมทั้งแขกหรือจะไปพร้อมกันที่โบสถ์หลังจากทุกสิ่งทุกอย่างพร้อมแล้วก็เริ่มพิธีเริ่มแรกผู้ประกอบพิธีเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าบ่าว จะเดินออกจากห้องเล็ก ๆ และมาหยุดอยู่หน้าเวที โดยผู้ประกอบพิธีจะยืนอยู่กลางเจ้าบ่าว และเพื่อนเจ้าบ่าว ยืนทางเบื้องซ้ายมือของผู้ประกอบพิธีทั้งสามคนหน้าไปทางผู้รับเชิญมาในงาน

ต่อจากนี้ก็เป็นขบวนเจ้าสาวโดยมีเพื่อนเจ้าสาวคนหนึ่งหรือสองคนเดินนำก่อน ต่อมาเป็นเด็กหญิงเดินเข้า ๆ และโปรดกอดไม้ แล้วปิดห้ายด้วยเจ้าสาวเดินคล้องแขนซ้ายของนิค้า หรือผู้ปกครองแล้วมาหยุดอยู่ตรงหน้าค้านขวา มือของผู้ประกอบพิธี

โดยธรรมเนียมที่นำไปแล้ว ขณะที่ขบวนนำเจ้าสาวเข้ามาในสถานที่ประกอบพิธี แขกผู้รับเชิญจะยืนชั้นต้อนรับเป็นการให้เกียรติ จนตัวเจ้าสาวถึงหน้าผู้ประกอบพิธีแล้วแขกที่ยืนจึงจะนั่งลงได้

เมื่อคุณรู้ว่าสามีของคุณประกอบพิธีเรียบร้อยแล้ว ผู้ประกอบพิธีจะกล่าว
อธิษฐานขึ้นว่า

"การสมรสเป็นภาระที่นำความชื่นชมยินดีมาให้เสมอ และเรายินดีมากขึ้นใน
เมื่อพระเยซูเสด็จประดับและทรงอวยพร และพระเจ้าให้ประทานเกียรติและส่งว่าราศรีแก่
พิธีนี้ เพราะว่าพระเจ้าทรงมุ่งที่จะประทานพระพรและความสุขมาสู่ชีวิตของท่าน ฉะนั้นให้
เราอัญเชิญพระองค์เข้าประทับเป็นประธานในที่นี่ เพื่อทรงเป็นพยานและทรงอวยพรให้คบกัน
สัญญาของท่านสัมฤทธิ์ผลต่อหน้าที่ประชุมนี้ด้วย"

หลังจากอธิษฐานเสร็จแล้ว ผู้ประกอบพิธีจะถามขึ้นว่า "ใครเป็นผู้อนุญาตสาว
(ชื่อเจ้าสาว) ให้สมรสกันนาย ..(ชื่อเจ้าบ่าว)"

ทางฝ่ายบิดาเจ้าสาวหรือผู้แทนจะตอบว่า "ข้าพเจ้าเป็นผู้มอบ" หลังจาก
ตอบแล้วก็เดินลงมา ณ ที่นั่งของตนตามที่จัดไว้

ผู้ประกอบพิธีจึงหันไปทางเจ้าบ่าวและถามว่า "นาย.....ท่านจะรับนาง...
ไว้เป็นภรรยาของท่านหรือ ? ท่านลัษณะหรือไม่ว่า ท่านจะรักหรือให้เกียรติแก่ภูริชนนี้ และ
จะอารักษาเขาให้ปลอดภัย จะทะนุถนอมเขาไว้ด้วยความรัก จะเป็นผู้เล้าโลมใจเขาและ
จะรับเขาวิว่าไม่ว่าจะร้ายหรือยากจน...."

เจ้าบ่าวจะตอบว่า "ข้าพเจ้าขอสัญญาอย่างนั้น"

แล้วผู้ประกอบพิธีหันไปทางเจ้าสาวและถามว่า "นางสาว...ท่านจะรับนาย...
ไว้เป็นสามีของท่านหรือ ? ท่านลัษณะหรือไม่ว่าท่านจะรักเขาให้เกียรติเขาและเชื่อเขา
จะทะนุถนอมเขาด้วยความรัก และจะเล้าโลมจิตใจเขา และจะสมควรรักครัวอยู่กับเขาไม่ว่า
จะร้ายหรือยากจน...."

ผู้ประกอบพิธีทันไปทางเจ้าบ่าวอีกรัง และถ้ามีข้อก็ว่า "ท่านมีอะไรเป็นเครื่องหมายแห่งคำสัญญาของท่าน"

เจ้าบ่าวจะตอบว่า "ข้าพเจ้ามีเหวนวงนี้"

ช่วงนี้เพื่อนเจ้าบ่าวที่น้อยซึ้ง ๆ จะยืนเหวนให้เจ้าบ่าว แล้วเจ้าบ่าวก็ยืนเหวนนั้นให้ผู้ประกอบพิธี ผู้ประกอบพิธีจึงทันไปทางเจ้าสาวแล้วถ้ามีความว่า

"นางสาว..... ท่านยินดี และเต็มใจจะรับเหวนวงนี้ว่าเป็นเครื่องหมายแห่งความรักที่ท่านไว้วางใจด้วยความจริงใจหรือ"

เจ้าสาวตอบว่า "ข้าพเจ้ายินดี"

ผู้ประกอบพิธีจึงพูดว่า "เหวนวงนี้เป็นเหวนวงกลม ทำด้วยทองคำมีค่า วงกลม เป็นลัญญาลักษณ์ของความครบถ้วน และเป็นเครื่องหมายของความถาวรนิรันดร ทองคำ ประเสริฐขึ้นนี้เป็นเสมือนบทพิสูจน์ความรักของท่านว่า เป็นความจริงที่บริสุทธิ์สะอาดจริง ๆ เหวนวงนี้จึงเป็นเครื่องหมายแห่งความรักและความไว้วางใจ ซึ่งท่านได้มอบแก่กันและกันไว้"

หลังจากกล่าวจบแล้ว ผู้ประกอบพิธีจะมอบเหวนให้เจ้าบ่าว และสั่งว่า "จะ สวมเหวนนี้ทันท่วงทายเมื่อข้างของเจ้าสาว และพูดตามข้าพเจ้าทั้งนี้... ข้าพเจ้ายาย....ขอ มอบเหวนนี้แก่นางสาว.... เพื่อเป็นสักขีพยานว่า ข้าพเจ้าจะรักและถอนยอมเรื่อไว้ด้วย ใจจริง"

หลังจากเจ้าบ่าวสวมเหวนให้เจ้าสาวแล้ว ผู้ประกอบพิธีจะหันไปถามเจ้าสาวว่า "ท่านมีอะไรเป็นเครื่องหมายความรักแห่งการสมรสของท่านวันนี้"

เจ้าสาวตอบว่า "ข้าพเจ้ามีเหวน"

เพื่อนเจ้าสาวยืนเหวนให้เจ้าสาว แล้วเจ้าสาวก็ยืนให้ผู้ประกอบพิธีและผู้ประกอบพิธีจะมอบเหวนคืนเจ้าสาวพร้อมกันสั่งว่า

สื้อสารข้อความของเจ้าป่า และพุทธามทข้าพเจ้าว่า ดังนี้
ข้าพเจ้านางสาว.... ขออนุแห่งน้ำที่แก่นาย.... เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความผูกพัน
ของเราทั้งสองคลอคกาก"

เนื่องการส่วนแห่งเสรีสันแล้ว ผู้ประกอบพิธีจะจับมือข้างขวาของคู่บ่าวสาว แล้ว
นำมือของทั้งคู่มาประสานกันและกล่าวว่า

"ตามที่ท่านทั้งสองค่าร่วมใจกันให้คำมั่นสัญญาต่อพระพักตร์พระเจ้า และต่อหน้า
ที่ประชุมนี้ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้รับใช้พระเจ้า ข้าพเจ้าขอประกาศว่า ท่านทั้งสองเป็นสามี
ภรรยา กันถูกต้องแล้วในพระนามพระบิดา พระบุตร และพระจิต ผู้ใดที่พระเจ้าทรงกรุณทำ
ให้ผูกพันกันแล้ว อย่าให้มุขย์บังอาจแยกชาออกจากกัน"

ประทานในพิธีกล่าวจบ ทั้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวคุกเข่าลงเพื่อรับพระจากพระเจ้า
เมื่ออธิฐานเสร็จแล้วให้คู่สมรสลุกขึ้น แล้วผู้ประกอบพิธีจะกล่าวอีกว่า

"นาย.... และนาง.... พระเจ้าจงอวยพรแก่ท่านและรักษาท่านพระเจ้าจะ
ทรงทำให้พระพักตร์ของพระองค์ส่องสว่างแก่ท่าน และทรงกรุณาโปรดแก่ท่าน พระเจ้าจะเยี่ยม
พระพักตร์ของพระองค์ขึ้นเหนือท่าน และประทานความสุขแก่ท่าน.....อาเมน"

เป็นการเสร็จพิธี แล้วคู่บ่าวสาวเดินออกจากไปรออยู่ที่ ณ ที่สมควร เพื่อตอบรับ
การแสดงความยินดี

7.4 ประเพณี พิธีแต่งงานชาวไทยอิสลาม

การแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในปัจจุบันก็คล้ายคลึงกับการแต่งงาน
ตามธรรมเนียมไทย จะผิดกันอยู่บ้างตรงที่ความเชื่อมั่นถือมั่นเท่านั้นเอง เพราะคนไทยเรานั้น
จะแต่งงานกับคนชาติใด ภาษาใดก็ได้ ไม่มีการกำหนดเป็นกฎหมายตัวว่า คนชาตินั้นภาษาไหนนั้น
ต้องมั่นถือศาสนาเดียวกัน

แต่สำหรับชาวมุสลิมนั้น มีข้อห้ามทางศาสนาทำหน้าที่ไว้ว่า คนใดนับถือศาสนาอิสลาม ต้องแต่งงานกับคนที่นับถือศาสนาเดียวกันเท่านั้น หากใครหันอกกฎหมายที่กำหนดไว้ ลังกawi ของชาวมุสลิมนี้ว่า คน ๆ นั้น เป็นคนนอกศาสนา ไม่ควรคบหาก้าวคนเดียว

ถ้าหากเขย ให้ปฏิเสธไม่ต้องการแต่งงานกับชาวมุสลิม ชายนั้นหรือหญิงนั้นต้องห้าม ให้ปฏิเสธภรรยาคน เพื่อเข้าเป็นศาสนาของศาสนาอิสลาม เสียก่อน การแต่งงานจึงจะเกิดมีขึ้นได้

ถ้าจะว่ากันตามหลักของศาสนาแล้ว การแต่งงานของชาวมุสลิมจัดอยู่ในลักษณะ ที่เรียบง่าย ไม่มีพิธีทองมากมาย เมื่อการแต่งงานตามธรรมเนียมไทยพุทธ เพราะคำ ผู้สอนของ ห่านสาสตานบดี ระบุไว้ว่า ให้ศาสนาของอิสลามทุกคนใช้ชีวิตและประกอบ การใจ ๆ อย่างเรียบง่าย... ดังนั้นพิธีการหรือพฤติกรรมการแต่งงานจึงจัดอยู่ในลักษณะ ตั้งกล่าว

เริ่มแรก เมื่อชายหญิงรักใคร่ชอบพอกัน และต้องการแต่งงานกัน ฝ่ายชายต้อง จัดผู้ใหญ่ไปสูญขอความประทาน แต่การไปสูญอนันต์ความประเเพร์อิสลามทำหน้าที่ไว้ว่า ต้องสูญขอ ต่อญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงที่เป็นเพื่อน嫁 เป็น พ่อ ลุง อา หรือ พี่ชาย

หลังจากสูญขอันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อจากนั้นก็ทำหน้าที่วันนิการ์ (แต่งงาน) ซึ่งจะเป็นวันใหม่ก็ได้เช่นอยู่กับความพร้อมของห้องสองฝ่าย.... สำหรับค่าลินสอดแต่งงานนั้น ตามคัมภีร์กูรอาน ต้องเป็นจำนวนเงิน 125 บาท ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่ซ้าย มุสลิมทุกคนจัดหามาได้ โดยไม่ต้องกู้หรือยืมสินใดๆ และตามคัมภีร์ห้ามให้ฝ่ายหญิงเรียกร้อง มากไปกว่านั้น

พอถึงวันที่ทำหน้าที่วิวาห์ ฝ่ายเจ้าบ่าวก็แท่บวนไปม้านเจ้าสาว เมื่อครบไปถึง หน้าม้านฝ่ายเจ้าสาวต้องจัดผู้ใหญ่ออกมากัดก้อนรับ และเดินนำหน้ายวนไปยังห้องพิธีที่ทำหน้าที่ไว้ ซึ่งในห้องดังกล่าวจะมีญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงนั่งรออยู่พร้อมแล้ว แต่ห้องหนึ่งนี้ไม่มีตัวเจ้าสาว เพราะตามประเพร์ของอิสลาม ตัวเจ้าสาวจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องโดยในวันแต่งงาน

หลังจากทุกสิ่งทุกอย่างพร้อมแล้ว ฝ่ายเจ้าสาวจะมอบหน้าที่ให้ผู้อ้าวโสคনได้ คนหนึ่งเป็นผู้ประกบพิธี ซึ่งผู้อ้าวโสคันนั้นจักต้องเป็นคนใกล้ชิดกับเจ้าสาวซึ่งเป็นชาย เช่น พ่อ อุง อา และพี่ชาย แล้วแต่จะกำหนด

พอได้เวลาผู้อ้าวโสคจะเป็นผู้กล่าวขึ้นว่า "ข้าพเจ้านิการทำ....(ชื่อเจ้าม้าว) กับนางสาว....(ชื่อเจ้าสาว) ซึ่งเป็นบุตรของนาย....นาง....คุณนาย (ลินสอน) หนึ่งร้อยสี่สิบห้าบาท"

หลังจากผู้อ้าวโสคกล่าวจบแล้ว เจ้าม้าวจะเป็นผู้กล่าวตอบว่า "ข้าพเจ้าขอรับ นิการทำนางสาวบุตรนาย นาง.... คุณนิการทำดังกล่าว"

ต่อจากนั้นก็เป็นหน้าที่ของผู้รู้ ซึ่งอาจจะเป็นโศกโภชนาท หรือครูบาอาจารย์ของ เจ้าสาวมากล่าวให้โอวาห์เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน เช่นว่า ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ก่อนน้ำใจกัน ฯลฯ

เมื่อพิธีต่อไปงานจบลงแล้ว บรรดาแขกหรือที่รับเชิญมาในงานก็ถือโอกาสสนับสนุน วยพรคู่ม้าว และมีการกินเลี้ยงกันตามฐานะ

แต่ถ้านิการทำไม่ส่งออกเนื้อไปจากนี้ เช่น เรียกค่าลินสอนเกินกว่าจำนวนเงิน 125 บาท มีขบวนแห่ขันหมาก ส่งตัวเจ้าสาวโดยถือฤกษ์งามยาม ฯลฯ ก็ เพราะเป็นการอะดุ้น อลวย หรือการรับเข้าประเพณีของแต่ละภาค แต่ละประเทศมาปะปนด้วย

8. ประเพณีเกี่ยวกับงานศพ

เมื่อมีคนตาย ญาติหรือผู้ที่เกี่ยวข้องของผู้ตาย ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดการงานศพ ต้องนำใบมูลบัตรไปแจ้งการศายนี้ว่าการอ่ำเกอ โดยทั่วไปปัจจุบันคนในเมืองหลวงมักจะ นำศพไปศพน้ำเพื่อยกศพล้วด โดยมีขันตอนสรุปพ้อสังเขปดังนี้

1. การอ่านน้ำศพ ญาติหรือคนในครอบครัวผู้ตาย จะช่วยกันอ่านน้ำ

ทำความสะอาดเพื่อเจนสะอาด จึงหาเย็บแต่งตัว แต่งหน้าให้ดูดี สวมเสื้อผ้าสุกดีผู้ชายชอบมากที่สุด (ปัจจุบันหากผู้ชายเสียชีวิตที่โรงพยาบาล เจ้าภาพก็จะจ้างเจ้าหน้าที่ห้องคับจิตจัดการให้พอยู่ในสภาพดี)

2. การรณรงค์ เมื่ออาบน้ำแต่งตัวให้ผู้ชายแล้ว กินนมอาทิตย์บันทึ่งที่วัดเชิญแยกการน้ำกัน โดยจะรักษาที่มือของทัพ หลังจากกรรณรงค์เสร็จแล้ว ก็จะบรรจุทุพใส่โลง (ในสมัยปัจจุบันนิยมถวายกันการเน่า จึงไม่มีกลิ่น ดังนั้น จึงไม่มีค่าราสังคมด้วยผ้าขาวอ่อนย่างในสมัยก่อน) ตั้งบำเพ็ญกุศลในศาลากลางที่ของวัด (ในบางรายก็ไม่มีการกรรณรงค์)

3. การสวดบท พ่อน้ำพุบรรจุโลง ตั้งที่ศาลาแล้วทกตอนค้าประมวล 1 ทุ่ม แยกเรื่องก็จะมาร่วมกับการสวดบท ซึ่งจะมีการสวด 3 จบ มีพระสวด 4 รูป เมื่อสวดเสร็จ 2 จบ เจ้าภาพจะเสี้ยงอาหารว่าง แล้วจึงสวดจบที่ 3 เสร็จแล้วแยกกันกลับ สวดหนึ่งจะสวด 3 วัน 5 วัน 7 วัน หรือ 100 วัน ก็แล้วแต่ทางเจ้าภาพ

ในระหว่างการตั้งศพควรบำเพ็ญกุศลนี้ ตามห้องถินมักจะมีการละเล่น เช่น ภายนคร ลิเก ลั่นตัก และการเล่นการหนัน หันนี้เพื่อให้เพลิดเพลินแก่ผู้ที่มานางานศพ และอยู่เป็นเพื่อนพคลอคคีน โดยเฉพาะในคืนก่อนวันเผาศพ จะสนุกสนานเกินหลอดคคีน หันนี้ เพราะจะช่วยให้งานศพไม่เบื่อแห้ววังเวง เศร้าขึ้น บรรดาญาติมิตรก็จะไม่ค่อยเศร้าโศกนัก

คตินิยมไทยแต่โบราณ มักทุ่มเทเงินทอง จัดงานพอย่างใหญ่โต หากผู้ชายฐานะดี ยิ่งห้องวัดพิธีการศพใหญ่ เพื่อเป็นหน้าเบื้องตาแห่งเจ้าภาพและผู้ชาย โดยจะจัดหาการละเล่น รื่นเริงค้าง ๆ มาแสดงในงานพอย่างสนุกสนาน (ซึ่งคงกันข้ามกับงานศพของชาวจีนที่ต้องเศร้า สงบ คนจีนโบราณถึงกับมีธรรมเนียมการจ้างคนมาร้องไห้ในงานศพ จนเกิดมีอาชีพรับจ้างร้องไห้ในงานศพขึ้น)

4. การเผาศพ เจ้าภาพจะเชิญแยกการร่วมในงานเผาศพ ซึ่งปัจจุบันจะเผาในตอนเย็น และแยกส่วนใหญ่จะเผาหลอกแล้วลากลับ แยกที่จะรออยู่จนเผาจิ้งนั้นมัก

จะเป็นผู้ที่สนใจสนับสนุนเจ้าภาพ หรือผู้ด้วย ในวันເພາະພ บางงานจะมีการແສດງໂນ ລະກອບຫຼາຍ
ທັນາເມຣຸ บางงานก็จะເຊື້ອພະຜູມຂໍ້ເລີ່ມມາເຫັນໃຫ້ແຍກຝັ້ງ ບາງຮາຍຈະມົງຄອຕີໄຫຍບຣາລັງ
ຕລອຄຈນກວ່າຈະເສົ່າງສິນກາຮັງເພາງ

ກ່ອນນຳສັບເຂົ້າເຕາເພາ ເຈົ້າພາມງານຮາຍ ຈະຂອໃຫ້ສັບເທິ່ງເປົ້າໂລງດູ້ນ້ຳສັບ
ເປັນຄັ້ງສຸດທ້າຍບນເມຣຸນ້າເຫາ (ບາງຮາຍກີ່ໄມ່ເປີຕ) ຕາມທັງດີນ ພູຖີຈະນຳມະພັງກາວມາຫຸ້ນ
ແລະໃຫ້ນ້ຳມະພັງກາວສົມ້ນ້ຳລ້າງທັນ້າສັບ*

**ເນື່ອນນຳສັບເຂົ້າເຕາເພາ ພູຖີເພື່ອນຸ່ງຈະໂຍນເຈີນເກີຍເຂົ້າໄປໃນເຕາເພາດ້ວຍ
ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ຕາຍນຳເຈີນນັ້ນໄປຂຶ້ນທີ່ໃນເມືອງວິນູ້ານາ**

5. **ກາຮເກີນອູ້ນ** ໃນວັນຮູ້ຂັ້ນເຈົ້າພາຈະນາເກີນອູ້ນ ໂດຍມີພະມາຫຸ້ນບັນດູກຸລ
ແກ່ຜູ້ຕາຍ ເຈົ້າພາຈະນຳເດົາແລະອູ້ນໄປລອຍນ້າຫມດ ບາງຮາຍກີ່ເກີນໄວ້ໃນເຈີ່ຢ ໃນຫຼອງເກີນອູ້ນ
ບາງຮາຍກີ່ລອຍນ້າແລ້ວເກີນບາງສ່ວນໄວ້

ຫລັງຈາກເສົ່າງສິນພື້ນຖານສົດັກລ່າວແລ້ວ 100 ວັນ ເຈົ້າພາມັກຈະຫຳນູ້ອູ້ນໃຫ້ແກ່
ຜູ້ຕາຍອີກຮັ້ງ (ແຕ່ບໍ່ຈຸບັນກີ່ຄະເລຍໄນ່ປົງປັນທິພາຍຮາຍ)

9. **ພຣະຮາຍພື້ນ** ເປັນງານປະເພີ້ນຂອງຫລວງ ມີປະຈຳທຸກໆນີ້ ສິ່ງໄດ້ແກ່ພຣະຮາຍ
ພື້ນຕ່າງ ຈ ເຊັ່ນ ພຣະຮາຍພື້ນຕໍ່ມອງຄລ ພຣະຮາຍພື້ນເລີມພຣະຢັນນົມພຣະຮາຍ ພຣະຮາຍພື້ນ
ລອຍພຣະປະທຶນ ພຣະຮາຍພື້ນມີມາເພື່ອກຸລືລິນໃນວັນສຳຄັງທາງພູທະຄາສນາ ໃນທີ່ຈະກລ່າວດີ່ງ

* ຄວາມເຂື້ອນື້ຈະວ່າເປັນຂອງໄທ ກີ່ໄປຄລ້າຍ ຈ ກົມຄຕີຂອງອົນເຕີຍ ທີ່ເຂື້ອກັນວ່າກ່ອນຖາຍີ່ຈະລື້ນໃຈ
ຕີ່ຢ ຈະເອາໄນ້ຕີ່ຂໍ້ມ່ວນເຈາະເປັນໂພຮງເຂົ້າໄປ ດວງອາຄມັນທີ່ວິນູ້ານາຈະໄດ້ຫົນອອກຫາງຫົວໜ້ນ
ສູງໄປສູ່ສວຽບຕີ່ໄດ້ ມີອະນັນຈະອອກຫາງຫວາງ ສົກປຽກແລະອັປົມຄລ ຕ້ອງຄກນຮກໄປ ປຣະເພີ້ນ
ເຮັກກ່າວ່າ "ພຣະຮັນອຮ" ໄທເວົາຮັນມາໃໝ່ໃນງານສັບ ແຕ່ແທນທີ່ຈະທຸກຫົວໜ້າ ກີ່ໃຫ້ທຸກ
ກະໂລກມະພັງກາວແຫນ ແລ້ມເອົານ້ຳມະພັງກາວລ້າງທັນ້າສັບເລີ່ມດ້ວຍ

"พระราชนิพิชัยมงคลจารุประนังคัญแรกนาขวัญ" ซึ่งเป็นพระราชหัตถรากย์ เกี่ยวข้องโดยตรง กับชาวยไทยส่วนใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งมีอาชีพเป็นเกษตรกร (ชาวไทยร้อยละ 75-80 มีอาชีพเกษตรกร) จึงสมควรที่ข้าวยไทยส่วนใหญ่ควรรู้และเข้าใจ ดังนี้

พระราชหัตถรากย์แรกนาขวัญ

พระราชหัตถรากย์แรกนาขวัญนี้ เชื่อกันว่าได้รับอิทธิพลความเชื่อ มาจากอินเดีย ตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ในอินเดียพิธีแรกนาขวัญมีอยู่แล้วในสมัย พุทธกาล (ตามทฤษฎีประวัติ) ส่วนในประเทศไทย เท่าที่ปรากฏหลักฐานพระราชหัตถรากย์มีมาแต่ สมัยสุโขทัย (หรือก่อนหน้านั้น) ในสมัยสุโขทัยพระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จมาเป็นองค์ประธาน ในพิธี และให้ความสำคัญแก่พืชมาก ต้องจัดเป็นประจำทุกปี ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าแผ่นดินให้ความสำคัญแก่พืชน้อยลง เพียงแต่ส่งผู้แทนพระองค์ไปเป็นประธานในพิธี ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เริ่มจัดให้มีพระราชหัตถรากย์ โดยให้เจ้าพระยาผู้ดูแลลือชิงข้า (ซึ่ง สัมภิราณเรียกว่า พระยาพาหนทอง) เป็นผู้แทนพระองค์ไปเป็นประธานในพิธี

ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงปรับปรุงพิธีนี้ ซึ่งแต่เดิมมีเพียงทางพราหมณ์ ให้มีพิธี ทางพุทธ หรือพิธีสงฆ์เพิ่มขึ้น โดยประกอบพิธีควบคู่กันไป เรียกว่า "พิธีหัตถมงคล"

พิธีจารุประนังคัญแรกนาขวัญนี้ จะเป็นพิธีแห่ง wang สรวงเทพชั้นสูงของศาสนา พราหมณ์คือ เทวปฏิพิรุษ พราหมณ์ พราอุมา และ พราหมิกเนศ มีพิธีwang สรวง กล่าวสรรเสริญ พระแม่ธรณี พระแม่คงคา พระพาย พระพิรุณ ให้มาอวนวยพรในการ เพาะปลูกอุดมสมบูรณ์ พิธีถังกล่าวจะกระทำในพระบรมมหาราชวังในตอนเข้า เมื่อเสร็จพิธี พระยาแรกนาจะเข้าขอบเฝ้าจากพระบรมมหาราชวัง (ในวัดพระแก้ว) มากยังห้องสنانหลวง ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธี โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประธาน พิธีหัตถมงคล เป็นพิธีสงฆ์ และ ประกอบพิธีก่อนพิธีแรกนาขวัญ 1 วัน ณ พระอุโบสถในวัดพระแก้ว

พระราชพิธีจราจรนังคัญแรกนายวัฒน์ เป็นประธานสำนักนายกของบ้านเมืองต่าง ๆ ในดินแดนสุวรรณภูมิ เช่น ไทย จีน พม่า ลาว เขมร มอญ ในเมืองจีนสมัยโบราณ องค์ย่อองเต้ทรงเสด็จจราจรนังคัญ ได้วัน ด้วยพระองค์เป็นปฐมฤกษ์ ทุกปี ส่วนของเชา ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ก็ทรงเลี้ยงใหม่ด้วยตัวเอง เป็นประเพณี เพราะดินแดนแห่งนี้ การเกษตร เพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ เป็นหัวใจสำคัญ เลี้ยงปากห้องของประชาชนทั้งประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 (รัชกาลปัจจุบัน) ทรงเลิ่งเห็นความสำคัญดังกล่าว ทรงเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์พระธานในพิธีในวันพิชัยมงคลเป็นประจำทุกปี พระองค์ทรงเพาะปลูกพันธุ์ข้าวในบริเวณพระราชวัง และใช้เมล็ดพันธุ์ดังกล่าวหว่านในพิธี นอกจากราชปีที่ทรงประทานเมล็ดพันธุ์ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว แจกแก่เกษตรกรทั่วประเทศ ข้าวน้ำค้างคาว และเก็บเมล็ดพันธุ์พระราชทานไว้ข้าเป็นสิริมงคล และผสมกับพันธุ์ข้าวในการหว่านข้าวเป็นปฐมฤกษ์ทุกปี

ปัจจุบันในวันพิชัยมงคล หลังจากเสร็จพิธีแล้วจะแจกเมล็ดพันธุ์พระราชทานแล้ว มีการประกาศยกอ่องบุกคลที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นเกษตรดีเด่นแห่งชาติ ประเภท ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ กลุ่มเกษตรกรดีเด่น สหกรณ์ดีเด่น เพื่อเป็นการส่งเสริม และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เกษตรกรทั่วไป